Leto LXXIV., št. 287 | Spedizione in abbonamento postale. Poštnina plačana v gotovini. | Ljubljana, sreda 16. decembra 1942-XXI | Cena 50 cent.

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINIJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 11.— lir.

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kraljevine Italije in inozemstva ima UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO

Računi pri poštno čekovnem zavodu: Ljubljana štev. 10-351

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITÀ ITALIANA S. A., MILANO.

Srdite borbe v Cirenajki

Ponovni sovražni napadi zadržani po junaškem odporu italijanskih oklopnih oddelkov — 22 takov in 13 letal sovražnika uničenih

Glavni stan Italijanskih Oboroženih sil je objavil dne 15. decembra naslednje 934. vojno poročilo:

Včeraj so se v zapadni Cirenajki vršili trdi boji. Navzlic premoči na ljudeh in sredstvih je bil sovražnik zadržan po hrabrem odporu italijanskih motoriziranih in oklopnih oddelkov ter je pri svojih ponovnih napadih izgubil 22 tankov.

Nad libijsko obalo so se naši lovci izpustili v borbo z britanskim izvidniškim letalom, ki je bilo zadeto in je strmoglavilo v morje, medtem ko so nemški lovci sestrelili 9 nadaljnjih letal.

Nobenega omembe vrednega dogodka na tuniškem bojišču, kjer je nemško letalstvo uničilo tri sovražna letala.

Zaradi sovražnega letalskega napada so zabeležili med prebivalstvom v Tunisu in Susi nad 200 mrtvih in več sto ranjenih.

Preteklo noč so sovražna letala napadla Napoli in odvrgla več desetin bomb. Doslej niso ugotovili nobenih izgub med civilnim prebivalstvom.

Iz nemškega vojnega poročila

Nemško vojno poročilo pravi o bojih v Sredozemlju in Severni Afriki:

V zapadni Cirenajki so se razvijali v teku včerajšnjega dne močni boji s številčno nadmočnimi britanskimi silami. Pri uspešni obrambi je bilo uničenih 22 sovražnih oklopnih vozil in sestreljenih 10 letal. Nemška bojna letala so dosegla bombne zadetke na razpostavljenih letalih na več letališčih v Cirenajki.

Nemška lovska letala so včeraj v Tunisu brez lastne izgube sestrelila tri sovražna letala. V več valovih izvedeni ponočni napadi proti Boni so povzročili v pristanišču znatno škodo.

V vzhodnem Sredozemlju je bila z oombami napadena sovražna podmornica in močno poškodovana.

Nemške podmornice so pri Oranu potopile 6000-tonsko sovražno transportno ladjo in poškodovale s torpedi ameriški rušilec.

Boljševikom iztrgana zastava, poklonjena fašistični skupini v Italiji

Rim, 15. dec. s. Fašist Guglielmo de Antonis, poročnik 82. pehotnega polka, ki se bori na ruski fronti, je daroval skupini »Luigi Siviero« (Flaminio) zastavo z napisom: »Rdeča zastava, ki je bila boljševikom iztrgana v bitki pri Polski, 28. decembra 1941«. Obred izročitve je potekel ob navzočnosti prvakov skupine v uniformah. Ob tej priliki so bie goreče manifestacije med katerimi, se je zaupnik zahvalil hrabremu oficirju za simbolični dar.

Stanje oskrbe normalno

Duce je predsedoval dvema sejama ministrskega odbora za oskrbo, razdeljevanje in cene — Poldrugi milijon se hrani v podjetniških menzah

Rim, 15. dec. s. Medministrski koordinacijski odbor za oskrbo, razdeljevanje in cene, je imel seji v Beneški palači 12. t.m. od 17. do 19.30 in 14. t. m. od 17. do 21. ure, obakrat pod Ducejevim predsedstvom. Navzoči so bili tajnik Stranke, finančni, poljedelski, prometni in korporacijski minister, minister za devize in valute, podtajnik notranjega ministrstva, podtajnika Pascolato in Amicucci, šef inspektorata za obrambo vlog in za kreditiranje, generalni komisar za ribištvo generalni poveljnik narodne gozdne Milice, inspektor PFN Fabrizi, predsedniki fašističnih konfederacij delodajalcev in delavcev poljedelstva in trgovine, predsednik fašistične konfederacije kreditnih in zavarovalnih podjetij, direktor fašistične konfederacije industrijcev, predsednik zavoda za sodelovanje ter tajnik odbora Augusto Venturi.

Prehrana

Poljedeljski minister je obširno poročal o stanju prihrane, ki je tako v celoti, kakor v raznih odsekih normalno. Odbor je odobril sklepe o nadaljnjem razvoju podjetniških menz v prid delavcem, zaposlenim v vojni proizvodnji katerih je deležnih že poldrugi milijon delavcev. Oskrbovanje menz je zagotovljeno naravnost od ministrstva za poljedelstvo. Posebno ugodno je stanje podjetniških menz rudarjev. Zajamčeno je bilo oskrbovanje šolskih obednic GILa za 2 milijona udeležencev, kakor je določil Duce.

Ugotavljanje poljedelske proizvodnje

Odbor je nato proučil načrt ministrstva za poljedeljstvo za sistematično ugotavljanje obdelane površine in količine žetve vseh poljedeljskih proizvodov v vseh občinah Kraljevine. Ministrstvo za poljedeljstvo in gozdove bo zaradi nujnosti razpolaganja z zadostno natančnimi podatki, da se bo država lahko oskrbovala brez zakasnitve in brez trošenja sil z izvajanjem načrtov poljedelske proizvodnje, z disciplino zbiranja in pobitanja raznih pridelkov, dosegel ta smoter z direktnim ugotavljanjem potrebnih podatkov. Predloženi sistem, ko bo v celoti izveden, bo poljedelcu olajšal delo zbiranja. Številni prijavni obrazci ki so zdaj predrisani, bodo nadomeščeni z uradno, strogo nepristransko ugotovitvijo, upoštevajoč pri tem kar najbolj stike poljedelca z njegovimi pomožnimi sindikalnimi organi. Odbor je načrt odobril in naložil ministru za poljedeljstvo, naj ga izvede v okviru zakona z dne 18. maja 1942-XX št. 566, ki je preuredil gospodarske ustanove poljedelstva.

Drva in premog

Poveljnik narodne gozdne Milice je poročal odboru o izvajanju predpisov za proizvodnjo in razdeljevanje drv in premoga v smislu dekreta od 18. avgusta 1942-XX št. 882. Odbor je vzel na znanje, da so bile na določeni način odrejene cene za proizvodnjo na debelo in za potrošnjo drv ter premoga za vse pokrajine Italije, in da proizvodnja poteka zadovoljivo, dočim se razdeljevanje spopolnjuje glede na razpoložljivost kuriva in na potrebe potrošnje, v kateri stoji na prvem mestu potreba prebivalstva za domačo porabo. Odbor je pohvalil narodno gozdno Milico zaradi žilavega in velikega napora, s katerim predpostavljeni in podrejeni opravljajo poverjeno jim nalogo.

Razvoj tipizacije

Podtajnik Amicucci je odboru poročal o razvoju prizadevanj ministrstva korporacij za tipizacijo proizvodov oblačilne industrije in industrije sploh in o čedalje bolj ugodnem sprejemanju, ki ga potrošniki kažejo za večji del tipiziranih proizvodov, tako glede cene kakor glede kakovosti. Odbor je z zadovoljstvom odobril dosedanje delo ter smernice za bodoče, ki obstojajo v vzdrževanju cen in omejevanju proizvodnje na tiste tipe izdelkov, ki so najbolj koristni in zahtevani od prebivalstva in ki so glede na razpoložljive surovine najbolj primerni glede na trajanje, odpor in ceno. Proizvajanje vsakega od teh proizvodov mora biti zajamčeno z ozirom na razpoložljive surovine in zahteve potrošnikov.

Cene žitu

Odbor je smatral za potrebno določiti enoten kriterij za določanje cen žita, ki naj veljajo za najemnike, ter je sklenil, da morajo od prihodnje žetve najemniki plačati najemnino lastnikom najete zemlje, naslanjajoč se na cene žita ob izključitvi državnih nagrad za pospeševanje proizvodnje in oddajanje v zbirališča. Odbor je mnenja, da morajo nagrade ostati najemnikom.

Govorili so in poročali o raznih vprašanjih dnevnega reda tajnik Stranke, ministri Thaon de Revel, Pareschi, Ricci, Riccardi, podtajnika Pascolato in Amicucci, inspektor PNF Fabrizi, nacionalni svetniki Frattari, Bignardi, Dell'Orso, Palladino, prof. Balella, tajnik odbora Venturi in poveljnik narodne gozdne Milice.

Prihodnje sestanek odbora bo 28. t. m. ob 17. uri.

Horthyjev sin izvoljen za senatorja

Budimpešta, 15. dec. s. Nikola Horthy mlajši, ki je bil izvoljen za senatorja okrožja Szolnok, je vsvojem zahvalnem govoru rekel med drugim: »Zdaj, ko smo v vojni, mora biti vsak Madžar trdnjava v obrambi svoje domovine tako na fronti kakor v notranjosti, na mestu, kjer dela. Vse zanimanje mora biti osredotočeno na borbo in na delo. Čim bolj pošteno se bosta delo in dolžnost opravljala, bolj močna bo država in lažje bo premagala težkoče.«

Nikoa Horthy ml. je ob koncu izjavil, da namerava služiti svoji državi v duhu svojega brata, ki je junaško padel za domovino.

Junaška žrtev madžarskega vojaka

Budimpešta, 15. dec. s. Na seji občinskega sveta v Bordodu so se spominjali junaškega dejanja madžarskega vojaka Arpada Toroka, ki je z 10 v snopu povezanimi ročnimi granatami napadel neko sovjetsko utrdbico. Vrgel se je na streho utrdbice in skozi odprtino zmetal v notranjost svoje granate, zavedajoč se, da bo tudi sam žrtev svojega junaškega dejanja. Uspelo mu je s svojo hrabro akcijo popolnoma uničiti nasprotno utrdbico, s čimer je svojim tovarišem omogočil napredovanje. Rojstni kraj vojaka Toroka je imenoval eno svojih cest po junaku.

Končano delo kongresa „Mladina in družina“

Madrid, 15. dec. s. Na zaključnem sestanku evropske komisije »Mladina in družina«, ki mu je predsedoval tajnik stranke minister Arrese so bili na predlog nacionalnega tajnika španske mladinske fronte Vinete odobreni sklepi, sprejeti 18. septembra t. l. na dunajskem kongresu evropske mladine. Po sestanku se je minister Arrese zadržal v prisrčnem razgovoru s predstavniki inozemskih odposlanstev in se z njimi porazgovoril o vprašanjih, nanašajočih se na delo komisije.

Madrid, 15. dec. s. Pod predsedstvom prosvetnega ministra se je sestal nacionalni svet znanstvenih proučevanj. Po prisegi novih svetnikov je madridski škof izrekel ministru zahvalo madridske škofije za zaščito, ki jo nudi režim teološkim študijem. Nato so direktorji zavodov poročali o delu sveta v preteklem letu.

Polom sovjetske ofenzive

Brezuspešni sovražnikovi poskusi, da bi se izvil iz obroča pri Toropcu

Nova zmaga italijanskih čet ob Donu

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. dec. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Čete neke nemške lovske divizije so vrgle napadajočega sovražnika severovzhodno od Tuapseja v protinapadu na izhodiščne postojanke in mu povzročile težke izgube.

Severno od Tereka so se ob žilavi obrambi nemških čet ponesrečili napadi sovražnih pehotnih in konjeniških oddelkov, ki so bili podprti od oklopnih sil.

V ozemlju Volge in Dona so pehotni in oklopni oddelki v trdovratnih bojih razbili sovražne oklopne napade. Sovražnik je utrpel velike izgube, uničenih je bilo 67 oklopnih vozil.

Ob Donu so italijanske čete krvavo odbile močan sovražni napad.

V srednjem odseku so se, kakor doslej, ponesrečili vsi sovražni poskusi prodora. Sovjetski napadi so se razbili v koncentričnem ognju pred postojankami nemških čet, v kolikor ne že v pripravljenih postojankah.

Južnovzhodno od Toropca so obkoljene sovražne sile včeraj s protinapadi zaman poskušale prodreti iz obroča, kateri je bil še nadalje zožen. Lastni napadi zapadno od Toropca pa so privedli do prodora skozi močno minirane in z žičnimi ovirami zavarovane sovražne postojanke. Skupno je bilo v srednjem odseku vzhodne fronte uničenih 48 sovražnih oklopnih vozil in sovjetskih transportnih vlakov z letalskimi napadi.

Kandalakša in drugi kraji ob murmanski železnici so bili podnevi in ponoči od bojnih letal z dobrim učinkom napadeni.

V borbi proti Veliki Britaniji so bojna letala preteklo noč napadla pristanišče Hartlepool in neko industrijsko napravo v vzhodni Angliji z rušilnimi in zažigalnimi bombami. Zlasti v dokih je bila povzročena velika škoda.

*

Berlin, 15. dec. s. Na odseku pri Toropcu, kjer je obkoljena močna sovražna napadalna skupina, so rdeči ponovno prešli v protinapad, ne da bi se jim posrečilo prebiti obroča, ki se je v zadnjih 24 urah celo zožil. Sovjetski napad pa, kakor ugotavlja nemško vrhovno poveljstvo, ni napredoval. Rusko poveljstvo je moralo na tem odseku žrtvovati več bataljonov pehote in oklopnih oddelkov, ne da bi doseglo kak konkreten rezultat. V teku zadnjih dveh noči so rdeči poskusili dobaviti obkoljenim sovjetskim četam hrano in druge potrebščine po letalski poti. Nemški nočni lovci in nemško protiletalsko topništvo pa so preprečili te sovražne poskuse in niso niti za trenutek dali sovražniku miru.

Tudi južno od Rževa, kakor danes ugotavljajo v tukajšnjih pooblaščenih krogih so se obrambni boji nadaljevali v zadnjih 24 urah z vso silovitostjo. Boljševiki so znova vrgli v te boje močne pehotne edinice, oklopne oddelke in konjeniške eskadrone. Toda vsi napadi so se izjalovili ob osredotočenem ognju nemškega topništva, ki je izzvalo pravi pokol sovražnika.

Vdor v sovražne črte južnozapadno od Stalingrada

Berlin, 15. dec. s. Južnozapadno od Stalingrada so nemške oklopne edinice, kakor obvešča nemško vrhovno poveljstvo, začele v nedeljo silovit protinapad in se jim je pri tem posrečilo prebiti se skozi glavne sovjetske postojanke, ki so bile močno zavarovane s sistemom trdnjav. Nad 20 sovjetskih tankov je ostalo na terenu, obenem z velikimi količinami vojnega gradiva. Nemško letalsko orožje je uspešno podprlo te prebojne operacije napadalnih tankov in zadelo predvsem topniške postojanke in obrambna središča sovražnika. Tako je bilo uničenih večje število trdnjavic in še več nadaljnjih tankov izločenih iz borbe. Razen tega so bila zadeta in pognana v zrak skladišča streliva in goriva. Letala so hudo obstreljevala tudi avtomobilske kolone v oskrbovalni službi prve vojne črte, ki jih je doletela enaka usoda, kakor sovjetska skladišča.

Kakor se doznava danes zjutraj so bili v kolenu Dona odbiti vsi napadi rdečih z velikimi izgubami za sovražnika. **Italijanske čete, ki operirajo na tem odseku so bistveno in celo odločilno pripomogle k zmagovitemu uspehu teh obrambnih akcij, ki so povzročile sovražniku zelo hude izgube na ljudeh in gradivu.** Rdeči so na tem odseku izgubili med drugim 52 trdnjavic in zaklonišč, ki so se jih nato polastile čete Osi.

Upor 43. sovjetske armade

Berlin, 14. dec. Zadnja poročila kažejo, da se na vsej vzhodni fronti vrše večji ali manjši boji. Tudi v onih področjih, kjer vremenske prilike niso ugodne, se opaža oživljenje bojev. Pri tem so vedno bolj vidni znaki postopnega izčrpanja in pojemajoče borbenosti rdečih čet. V tej zvezi navajajo kot zelo pomemben dokaz tajno listino, ki so jo Nemci dobili v roke in ki ima št. 159 in datum 6. novembra. V tem dokumentu je govor o uporu 43. boljševiške armije, ki je pod poveljstvom generalnega poročnika Golubova. Njegove čete so se uprle zaradi silno slabe opreme in zaradi izredno zanikrne preskrbe. Ta upor ni posamezen primer v sovjetski vojski. Tudi na odseku Kalinina ter na odseku ob Volgi so ugotovili štiri ali pet takih primerov iz čisto enakih razlogov. To vse dokazuje, kako silno so Rusi prizadeti zaradi izgube najbogatejših področij, ki so se jih polastili Nemci v prvem in drugem letu vojne.

Odlikovan poveljnik nemške lovske divizije

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. dec. s. Hitler je odlikoval s hrastovim listom k viteškemu križu generala Karla Almendigerja, poveljnika neke divizije lovcev. Odlikovanec je 153. pripadnik nemških oboroženih sil, ki je prejel to visoko odlikovanje.

Učinkovit letalski napad na angleško ladjedelniško industrijsko središče

Berlin, 15. dec. s. Glede uspelega napada nemških bojnih letal na pristaniške naprave v Hartlepoolu objavlja nemško vrhovno poveljstvo:

Dne 14. decembra ob 20. uri je bil izveden prvi napad. Po odmetu številnih raket so nemška letala odvrgla bombe velikega kalibra in zažegalne ploščice, ki so povzročile obširne požare. V nadaljnjih nočnih akcijah so letala osredotočila svoje napade na ta področja. Tudi industrijska središča, ki so nekaj kilometrov oddaljena od Hartlepoola, so bila ponovno napadena. Nemška letala so se navzlic silni sovražni protiletalski reakciji vsa vrnila na opoprišča.

Hartlepool leži ob vzhodni obali srednje Anglije ter je središče precej važne ladjedelniške industrije.

Hude skrbi Anglosasov

Podmornice sil trojnega pakta — Plavajoče mine — Afriška avantura in protiukrepi Osi v Tunisu

Monakovo, 15. dec. s. V članku z naslovom »Naši sovražniki so v skrbeh« piše »Abendzeitung«, da je prva in največja skrb v nasprotnem taboru v zvezi z racioniranjem živil v Ameriki zaradi nujnosti oskrbovanja ne samo Anglije, marveč tudi Rusije. Nadaljnja, brez dvoma največja skrb so potopitve, ki jih podmornice trojnega pakta povzročajo v angleški in ameriški mornarici. Glede tega je moral kanadski minister za oboroževanje žalostno izpovedati, da so nove gradnje doslej lahko nadomestile samo polovico trgovinske tonaže, ki so jo združeni narodi izgubili v prvih treh letih vojne. Nove gradnje znašajo 12 milijonov ton, na leto odpade torej 4 milijone ton, kar pa ni niti polovico tega, kar so podmornice Osi poslale na dno morja v prvih 10 mesecih tega leta. Po vesteh iz New Yorka so razen tega poškodovane trgovinske ladje tako številne, da se dobrih 15 odstotkov vsot, ki se dobivjo na podlagi zakona o najemanju in posojevanju porabi za popravila ladij.

Boleče izgube imata angleška in ameriška mornarica tudi zaradi plavajočih min, katerih žrtev je bil tudi prekoatlantski 22.000tonski parnik »President Coolidge«, ki je imel 4000 vojakov na krovu. Spričo takih priznanj se vprašuje tisk, kdo ve kakšne so nadaljnje izgube zaradi min, ki jih Anglosasi doslej prikrivajo.

Nadaljnji vir hudih razočaranj za naše sovražnike so nepredvidene zadeve afriške avanture spričo protisunkov Osi v Tunisu. Morda je Churchill prav dobro vedel, kaj je storil, ko je izjavil, da je samo skromen Rooseveltov adjutant v tej zadevi. Predvidevajoč težave in morda tudi izjalovljenje podviga, je brž skušal ugotoviti, kdo bi bil v tem primeru kriv.

„President Coolidge“ se je potopil s 4000 vojaki

Buenos Aires, 15. dec. s. Ameriški mornariški minister Knox je danes ugotovil, da se je veliki prekooceanski parnik »Presidente Coolidge« s 4000 vojaki ameriške vojske potopil pri Salomonskih otokih.

29. seznam potopljenih angleških trgovskih ladij

Berlin, 15. dec. s. Vrhovno poveljstvo nemških oboroženih sil je objavilo 29. seznam angleških trgovinskih ladij, ki so jih nemške podmornice potopile od 1. junija 1941. Imena potopljenih ladij so naslednja: »British Diligense« 8808 ton, »Quebec City« 4745 ton, »Pacific« 1806 ton, »Orosay« 1043 ton, »Alabama« 1352 ton, »Penrose« 4393 ton, »Theriault« 326 ton, »Deucalion« 7516 ton, »Beechewood« 4896 ton, »Treverbyn« 5280 ton, »Sylvia de Larrinaga« 5218 ton, bivša finska ladja »Rosenborg« 1312 ton, »Alfwood« 7357 ton, »Empire Jaguar« 5057 ton, »Dinsdale« 8000 ton, »Stornest« 4265 ton, »Alva« 1584 ton, »Clan Ross« 5897 ton, »Pegasus« 3597 ton in »Soundan« 6587 ton.

Marakeški paša noče stikov z Američani

Tanger, 15. dec. s. Marokeški paša Hadži Tami el Raovi se je umaknil v notranjščino Atlasa pod zaščito svojih rodov in izjavil, da ne bo priznal ameriškega protektorata nad Marokom.

Carigrad, 15. dec. Glede potresa, ki je zadel področje Giorum v Anatoliji, se doznava, da je bilo porušenih okrog 600 hiš. Vse kaže, da je število ranjenih zelo visoko.

Iz službenega lista PNF: Obletnica smrti Arnalda Mussolinija

Rim, 15. dec. s. V odredbenem listu Stranke je naveden univerzitetni fašist Domenico Manfucci, zaupnik GUFa iz Cagli Pesaro, ki je je junaško padel v borbi.

Dne 21. decembra XXI bo ob 11letnici smrti Arnalda Mussolinija ob 10. uri v svetišču padlih za Revolucijo maša, katere se bodo udeležili člani nacionalnega direktorija PNF. V Milanu bo v delovni sobi Arnalda v uredništvu »Popolo d'Italia« izobešen prapor prvega Fašija. Od 9. do 18. ure bodo v Covu in v sedežu »Popola d'Italia« držali častno stražo sonsepolkristi, skvadristi borbenega Fašija v Milanu, uredniki »Popola d'Italia« in gojenci fašistične miličniške šole. Ob 16. uri bo v Odeonu umetnik zlate kolajne Karlo Borsani govoril mladim o liku in delu Ducejevega brata. Prireditev bo pod predsedništvom podtajnika PNF Ravasija. V Padernu bo verski obred, v vseh glavnih mestih pokrajine pa bodo tovariši, ki jih določi zvezni tajnik, imeli spominske govore o apostolstvu dobrote in vere Arnalda Mussolinija.

Inozemski novinarji v prostorih „Popola d'Italia“

Milan, 15. dec. s. Novinarji milanskega združenja inozemskega tiska so s svojim predsednikom obiskali nove prostore lista »Popolo d'Italia«. Poklonili so se v spominskem svetišču Arnalda Mussolinija, nakar jih je prisrčno sprejel glavni urednik. Inozemski novinarji so si ogledali mogočno založniško podjetje in občudovali njegovo popolno in moderno tehnično opremo.

Nov italijanski poslanik v Helsinkih

Helsinki, 15. dec. s. Finska vlada je izrekla svojo odobritev ob imenovanju za opolnomočenega ministra in izrednega odposlanca Italije v Finski Gr. Uff. Giovannija Battista Guarnaschellija kot naslednika ministra Vincenca Cicconardija, ki je bil premeščen drugam.

Tajska mornariška atašeja v prestolnicah Osi

Bangkok, 15. dec. s. Tajska vlada je imenovala kapitana Danga Langulsena in kapitana Kiaro Vjaragulo za mornariška tašeja v Berlinu, oziroma v Rimu.

Japonska krepi delo za zmago

Tokio, 15. dec. s. Z izjavo, da je vojna za Veliko vzhodno Azijo sosledje odločilnih bitk, je ministrski predsednik Tojo poudaril potrebo, da se osredotočijo vsi napori naroda za zmago v teh bitkah. Ministrski predsednik je podal te izjave na konferenci zastopnikov finančnih in industrijskih sil, ki so se zbrali in razpravljali o splošni mobilizaciji vseh industrijskih in finančnih energij države za nadaljevanje vojne. Razen ministrskega predsednika so se sestanka udeležili minister za zadeve Velike vzhodne Azije in več članov vlade. Po sestanku so vsi odšli v cesarjevo palačo, kjer so znova potrdili cesarju svoj sklep, ojačiti napore za zmago.

Angleška ladja v sestavu japonske mornarice

Šonan, 15. dec. s. Neko angleško trgovinsko ladjo z 10.000 tonami, ki je bila potopljena v šonanskem pristanišču ob napadu japonskih letal, so nedavno dvignili. Ladjo bodo popravili in jo uvrstili v japonsko trgovinsko mornarico.

V indijskem pristanišču napaden angleški konvoj

Tokio, 15. dec. s. Poročajoč o napadu na Kitagong, omenja popoldanski tisk, da je v pristanišče Kitagonga prispel velik konvoj 40 transportnih ladij, križarke majhne tonaže in 5 topničark, da bi se ojačile čete ob birmanski meji. Japonci pa so prekinili izkrcevalne operacije s svojim letalskim napadom, ki je kljub silnemu protiletalskemu ognju popolnoma uspel.

Uspehi japonskega letalstva na Novi Gvineji

Tokio, 15. dec. s. Japonski glavni stan poroča, da so edinice japonskega letalstva med 24. novembrom in 8. decembrom sestrelile ali uničile na tleh na področju Nove Gvineje 44 sovražnih letal ter potopile 2 patrulni ladji in 2 tovorni ladji pri Buni. V tej dobi so Japonci izgubili 9 letal.

Nemško-finska trgovinska pogodba

Helsinki, 15. dec. s. Uradno poročajo, da sta nemška in finska vlada sklenili podaljšati do konca leta 1943 sedaj veljavno finsko-nemško trgovinsko pogodbo. Kakor prejšnja leta, je bil sklenjen začasen sporazum, ki ureja izmenjavo proizvodov obeh držav v prvem tromesečju l. 1943. Finsko-nemška pogajanja za določitev izmenjave proizvodov za leto 1943 bodo v Helsinku v februarju.

Zimska pomoč tudi za ptice

Letošnja dobra sadna letina bi nas morala opozoriti tudi na koristne ptice, ki bi jih naj zdaj začeli krmiti

Ljubljana, 16. decembra

Letos so strokovnjaki, vrtnarji in sadjarji mnogo razpravljali o vrabcu: Ali je škodljivec ali ga naj prištevamo med koristne ptice? Večina vrtnarjev soglaša, da je domači — ki ga ne smemo zamenjavati s poljskim vrabcem — škodljivec, odnosno da dela večjo škodo kakor nam koristi. Nedavno je ugleden vrtnar tudi naglasil, da je vrabec največji škodljivec, ker odganja z vrtov druge koristne ptice. Koristne ptice pevke se ne morejo naseliti v bližini vsiljivega ter samopašnega vrabca. Kjer se naselijo vrabci, se navaduo umaknejo vse ptice pevke. Škodljive posledice se kmalu pokažejo, kajti vrabec nikakor ne prevzame naloge, ki so jo prej opravljale druge ptice. Zarede se sadni škodljivci in še tako izkušen sadjar jim navadno ne more do živega brez pomoči ptic.

Na meščanskih vrtovih, v sadovnjakih in ob hišah, so zdaj že marsikje postavljene ptičje krmilnice. Tudi v parkih so jih postavili. Doslej pa ptice niso še tako pogrešale naše pomoči, ker zemlja še ni bila pokrita s snegom in ne globoko zmrznjena. Vendar je treba decembra že začeti krmiti ptice. Mnogi sadjarji krmijo ptice pozimi predvsem iz sebičnih razlogov, ker vedo, da se ptice najraje drže tam, kjer najdejo mnogo hrane tudi pozimi. Nekateri pa nočejo več postavljati ptičjih krmilnic, ker pravijo, da samo privabljajo vrabce. Vrabci baje pojedo vso pičo ter se drže vrta, da bi jih ne mogel pregnati, če bi streljal s topovi na nje. Zato je menda bolje, če pticam sploh ne nastavljamo krme, mislijo nekateri vrtnarji. Zlasti neradi krmijo ptice vrtnarji, ki ne goje sadnega drevja, češ, ptice pevke mi ne morejo pomagati na zelenjadnem vrtu — a se motijo! — in nimajo kje gnezditi, s hrano pa privabljam samo vrabce. Nekateri pa bi najbrž radi pitali ptice, a si niso pripravili piče, a kupovati je zdaj nočejo.

Društvo za varstvo in vzgojo ptic pevk, ki je mnogo storilo za zaščito ptic pri nas in ki vsako zimo skrbi, kolikor najbolj more, da bi bile ptice dobro prehranjene pozimi, ne more samo storiti vsega. Zasebniki bi se pa tudi ne smeli nikdar sklicevati na društvo, češ, saj imamo vendar društvo, ki se peča s to nalogo! Pri zaščiti koristnih ptic bi morali sodelovati vsi, predvsem so pa to dolžni vrtnarji in sadjarji. Vsak bi si moral preskrbeti pičo za ptice ob pravem času, med letom. Večino krme bi si lahko pripravili sami brez stroškov, tako da bi nam je ne bilo treba kupovati pozimi, če se že tako bojimo stroškov. Posamezni ljubitelji živali opozarjajo vsako leto ob pravem času na zbiranje krme za ptice, a menda ne s primernim uspehom.

Četudi ne bo zapadel sneg, bo treba začeti krmiti ptice. Kakšne krmilnice je treba postaviti in kakšna naj bo piča, vam prav radi pojasnijo prijatelji živali, ki krmijo ptice leto za letom. Sicer si pa krmilnice lahko ogledate v naših parkih. Preproste krmilnice ali zavetja iz samih smrekovih vej lahko naredite sami brez vsakih stroškov. Čeprav boste morali pičo kupovati, stroški vendar ne bodo tolikšni, da bi se vam bilo treba bati zaradi tega ubožanja. S posebnim zadoščenjem boste pitali ptice poslej, ko boste spremideli, kako se žival naveže na človeka. Človek se počuti mnogo srečnejšega, ko ni povsem odtrgan od narave.

Izgovori, da letos nekateri ne bodo krmili ptic, da bi še bolj ne privabljali vrabcev, so slabi. Koristne ptice bodo tako še bolj prizadete. Vrabcev tako pač ne bomo mogli zatrti, a tudi ne pregnati. Vrabcu bo treba napovedati ostrejši boj. Nikakor se pa ne smemo otepati vrabcev tako, da bi zaradi tega še bolj trpele ptice pevke. Spomnimo se, da je letos imel marsikdo lepe dohodke od dobre sadne letine. Da je drevje tako dobro obrodilo, je tudi zasluga koristnih ptic. Že zato bi se jim morali oddolžiti. Misliti pa moramo tudi na prihodnja leta. Koristne ptice pevke so pa potrebne varstva v mestu še posebno, ker jih je začel vrabec tako brezobzirno izpodrivati. Nobena žrtev bi se nam ne smela zdeti prevelika za zaščito koristnih ptic pevk, če sploh smemo to imenovati žrtev, kar smo dolžni storiti in kar tako lahko storimo, če hočemo, za ptice. Zato tudi zimska pomoč za koristne ptice!

Dobrote, ki jih še nudi živilski trg

Zlasti ne podcenjujmo zelenjave, dokler je trg še dobro založen z njo

Ljubljana, 16. decembra

Navadno ljudje začno primerno ceniti posamezna živila šele, ko jih ni več dovolj na izbiro. Tako tudi nekateri zadnje tedne vihajo nosove nad zelenjavo, ne da bi pomislili, kako velikega pomena je sveža povrtnina pred božičem. Izredno ugodno vreme je omogočilo, da so domači zelenjadarji doslej lahko zalagali trg mnogo bolje s povrtnino kakor bi ga sicer, če bi že ležal sneg. Razen tega tudi ni bilo prehudega mraza, da je bila olajšana prodaja zelenjave na prostem. Pomislite samo, kako je bilo na živilskem trgu lani osorej, ko je bilo že pošteno mrzlo!

Zelenjavo in drugo letošnjo povrtnino moramo torej primerno ceniti, čeprav nam ne more nadomestiti vseh drugih primernih živil. Organizem potrebuje za zimo zaloge vitaminov in rudninskih snovi, ki jih prejema predvsem z zelenjavo. Čim delj je pozimi v jedilnikih sveža zelenjava, tem krajša je biološka zima organizma, tem lažje se bo telo upiralo boleznim in tem manj sil bo porabilo v boju z mrazom. Zdaj bi morala biti zelenjava dan za dnem na mizi, dokler je še naprodaj.

Gospodinje rade kupujejo endivijo, a prav bi bilo, da bi jo cenile še bolj. Ni pogoj, da mora biti salata zabeljena z oljem, zlasti še tako, da bi vprav plavala v tekočinah. Endivija je zelo dobra tudi, če je zabeljena z ocvirki in nekateri jo hvalijo celo zabeljeno z lojem. Z mastjo zabeljeno endivijo jemo s primešanim, toplim krompirjem. Zabelo je treba prevreti s kisom vred. Nekateri endivijo zmečkajo tako, da jo dobro premešajo ter ožmejo. Treba jo je narezati drobno. Takšna endivija je mnogo boljša in zaleže toliko kakor prikuha. Na kmetih jo jedo z žlico, ne z vilicami. Salato je treba sploh ceniti skoraj najbolj med zelenjavo. Endivija nam daje pomembne vitamine v času, ko jih že začnemo pogrešati, ker se je jedilnik ob začetku zime spremenil. Zdravniki prav dobro vedo, kako zelo je salata zdravilna. »Salatno dieto« predpisujejo zlasti pri nekaterih kožnih boleznih. Salata je tudi izvrstno sredstvo pred obolenjem za skorbutom, zlasti iz kreše. — Kako naj salato kisamo? Najbolje je, da jo okisamo z vinskim kisom. Vsak kis ni dober in včasih škoduje zdravju. Nekateri ne preneso hudega kisa in močno kašljajo. Kis je potreben v salati, da zrahlja rastlinska vlakna. Zelo dobro nadomestilo kisa je citronin sok, ki ga sme uživati brez škode vsak bolnik. Zdravniki pravijo, da je poper škodljiva začimba v salati. Malo soli pa izboljšaa kakovost jedi.

Kupčija še ni postala živahnejša zaradi praznikov. Priporočljivo bi pa bilo vendar, da bi se gospodinje založile prej z nekaterim blagom, če se morejo. Tako je zdaj prispela nova pošiljka lepe cvetače. Ni mogoče napovedati, kakšno vreme bo pred praznikom in če bo tudi prihodnji teden prodaja na prostem tako neovirana kakor je zdaj. Posebnih novosti zdaj ni na trgu. Branjevci so v glavnem založeni z istim blagom kakor prejšnje dni. Vse blago je pa lepo. Mnogo je oranž, ki bodo šle menda bolje v denar pred prazniki.

Zelenjadni trg je bil danes malo slabše založen kakor v soboto, blaga je pa bilo dovolj v primeri v povpraševanjem. Mnogo je bilo špinače in motovilca, morda zadnjič toliko decembra. Prav tako je bilo še nenavadno mnogo peteršilja, ki ga zelenjadarji kopljejo še vedno iz vrtov. Dovažajo tudi povsem sveži ohrovt. Posamezni pridelovalci imajo na prostem celo zelje, vendar je naprodaj po večini že vzimljeno zelje. Naprodaj je še precej zelene kolerabe. Čedalje več je naprodaj radiča, zdaj tudi že rlečega. — Danes je bilo na trgu malo manj živahno, menda zaradi slabšega vremena. Poti so slabše, zato so tudi prodajalke zelenjave prihajale pozneje s svojimi vozički. — Najživahnejši promet pred prazniki nekateri pričakujejo v soboto, ko bo zadnji tržni dan — če ne upoštevamo srede, ker je ob sredah manj živahno — pred božičem. Upanje je, da bodo prodajalci v soboto še mnogo bolje založeni kakor so bili danes.

Iz Hrvatske

— **Nova imenovanja.** Poglavnik dr. Pavelič je imenoval komisarskega vodjo v ustaškem glavnem stanu Blaža Lorkovića za opolnomočenega ministra in izrednega poslanika I. stopnje v Bratislavi, šef oddelka v zunanjem ministrstvu Vlaho Bucko je imenovan za poslaniškega svetnika v Rimu, sekcijski šef in minsterijalni svetnik v zunanjem ministrstvu dr. Ivo Kolak je pa imenovan za šefa splošnega oddelka v zunanjem ministrstvu.

Komisar za občino Dobrovo

Z dekretom Visokega komisarja št. 9543 z dne 27. novembra 1942-XXI. je bil imenovan za izrednega komisarja občine Dobrove g. Alojz Jamnik.

Iz Spodnje Štajerske

— **Naloge spodnještajerskih vinogradnikov.** V nedeljo dopoldne so se zbrali v hotelu Adler v Mariboru spodnještajerski vinogradniki. Dva strokovnjaka na polju vinogradništva sta jim v svojih poročilih povedala vse, kar mora vedeti dober vinogradnik, če hoče uspešno opravljati svoje delo. Okrožni kmečki vodja iz Maribora Girstmaier je pozdravil zborovalce, posebno pa oba poročevalca dr. Fritza Zweigelta iz Klosterneuburga, ki je poročal o perečem problemu šmarnice ter dež. kmetijskega svetnika Rudolfa Reiterja. Dr. Zweigelt je poročal, da se je šmarnica zadnja desetletja v Evropi silno razširila. V Franciji so se povečali šmarnični vinogradi od 30.000 na 300.000 ha. Do leta 1946. mora vsa šmarnica iz Spodnještajerske izginiti. Deželni kmetijski svetnik dr. Reiter je obravnaval v svojem poročilu vse spodnještajersko vinogradništvo zadevajoče probleme. Omenil je, da kaže Gauleiter veliko zanimanje za vinogradništvo na Spodnjem Štajerskem. Spodnja Štajerska dobi najmodernejše vinarske šole.

— **Velika obrtniška razstava v Mariboru.** Po razstavah v Trbovljah, Brežicah, Celju in Ptuju je bila v soboto otvorjena tudi velika obrtniška razstava obeh mariborskih okrožij, na kateri so razstavljeni tudi najboljši obrtniški izdelki iz drugih razstav. K svečani otvoritvi so prišli mnogi mojstri, pomočniki in vajenci in ves vaditeljski zbor štajerskega Heimatbunda na čelu z zveznim vodjem Steindlom. Prisotni so pa bili tudi zastopniki vojaških in civilnih oblasti. Za uvod je zaigral orkester mariborskega gledališča, potem je pa spregovoril vodja delovno političnega urada Oskar Hackel o pomenu obrtniškega tekmovanja. V nedeljo je bilo pa zaključeno v okviru razstave v Mariboru veliko obrtniško tekmovanje, ki so se ga udeleževali vsi spodnjštajerski obrtniki. Zveznih zmagovalcev je bilo 46, okrožnih pa 183. Obrtniška razstava v Mariboru bo zaključena jutri.

— **Spodnještajerska za zimsko pomoč.** V nedeljo teden je bila po vsej Nemčiji prirejena že 4 zbirka prispevkov za zimsko pomoč. Na Spodnjem Štajerskem je vrgla 230.000 mark, (lani 129.640 M). V celjskem okrožju so nabrali 55.000, v ljutomerskem 8.500, Maribor-okolica je dala 40.000, Maribor-mesto 55.000, ptujsko okrožje 35 tisoč, brežiško 20.000 in trboveljsko 16.500 mark.

— **Štajerska dečva.** V okviru dekliške organizacije nemške mladine, je predavala v četrtek v Mariboru prof. Dollinger iz Graza o štajerski dečvi. Predavanje je spremljalo mnogo nazornih in zanimivih skioptičnih slik. Predavateljica je omenila, da segajo začetki štajerske narodne noše v davno preteklost in da pričajo o nji najdbe in izkopanine približno iz leta 1000 pred Kristusom. Spodnještajerska dečva se je ohranila z neznatnimi izpremembami iz pokolenja v pokolenje do današnjih časov v svoji prvotni originalnosti.

— **Gobe na pragu zime.** Še nekaj dni, pa se prične po koledarju zima. Navadno v tem času ni v gozdovih ne duha ne sluha o gobah, saj smo imeli druga leta z redkimi izjemami v decembru že mnogo snega. Letos je pa napravilo vreme izjemo. Tik pred Božičem smo, pa imamo še vedno toplo vreme brez snega. Celo gobe še rasto po gozdovih. Lovski čuvaj Matija Verlič je našel oni dan v gozdu pri Gorci niže Mariboraa 75 dkg težkega zdravega jurčka.

— **Razstava božičnih daril in igrač.** Po vsej Spodnještajerski so na delu pridne roke, da pripravijo čim več božičnih daril in igrač, namenjenih mladini. V slavnostni dvorani mariborskega gradu je priredil ženski odsek štajerskega Heimatbunda oni dan zanimivo in bogato razstavo božičnih daril. Svečani otvoritvi so prisostvovali zastopniki oblasti.

GLEDALIŠČE

DRAMA

Sreda, 16 decembra: ob 16.30: **Gradbenik Solnes.** Red A.

Četrtek, 17. decembra: ob 16.30: **Oče.** Premiera Red premierski.

Petek, 18. decembra: **ob 15.: Večno mlada Saloma.** Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.

OPERA

Sreda 16 decembra: ob 16.: **Thais.** Red Sreda

Četrtek, 17. decembra: ob 16.: **Gasparone.** Opereta. Red Četrtek.

Petek, 18. decembra: ob 17.: **Vokalni in instrumentalni koncert** v korist Udruženja gledaliških igralcev.

Uspešna ponovitev III. simfoničnega koncerta

Številno glasbeno občinstvo, ki je napolnilo veliko unionsko dvorano, navdušeno vzklika izvajalcem, predvsem virtuozu prof. A. Trostu in dirigentu D. M. Šijancu

Ljubljana, 16. decembra.

Lep odziv glasbene Ljubljane, ki je v ponedeljek napolnila veliko unionsko dvorano, je najzgovorneje izpričal, kako posrečena ter umestna je bila pobuda po rednem ponavljanju že uspešno popularizira-nih simfoničnih koncertov. Tudi ob ponovitvi sporeda tretjega simfoničnega koncerta je številno občinstvo s poglobljeno pozornostjo in z živim smislom za neprecenljive glasbene vrednote sledilo odličnemu izvajanju dinamične predigre k Rossinijevi operi Tankred, Griegovega slikovitega Koncert za klavir in orkester op. 16, Lajovčevega prelepega »Andante«, Dvořákove programsko posrečene »Divje žene« ter dveh njegovih vznešenih slovanskih plesov. Izvajalci vseh delov simsoničnega orkestra so se tudi pri ponovitvi potrudili, da bi čim verneje podali, čim točneje poudarili značilnosti omenjenih skladb. Posamezni orkestralni deli so bili lepo povezani v učinkovito izvajani, kompaktni soigri.

Imenitno sta opravila svoje delo tudi oba osrednja nosilca ponedeljkove ponovitve, naš odlični klavirski virtuoz prof. Anton Trost in dirigent D. M. Šijanec, ki je z zanosom, sigurnostjo in preizkušeno roko vodil orkester. Kakor ob prvem koncertnem večeru, tako je bil prof. Trost tudi ob ponedeljkovi ponovitvi deležen dolgotrajnega priznanja. Večkrat je moral na željo navdušenega občinstva na oder. Prejel je poleg krasnega šopka tudi lep venec.

Ponovitev III. simfoničnega koncerta je iniciativnim prireditelјem v okviru prezaslužene Glasbene Matice v Ljubljani v polni meri pritrdila glede te hvalevredne pobude. Obenem pa je pokazala na živo potrebo rednih enkratnih repriz vseh nadaljnjih simfoničnih koncertov, ki so v načrtu v letošnji živahno razgibani koncertni sezoni. Dosedanji prepričljivi uspehi naj bodo prirediteljem topel podnet k novim pobudam na torišču čimbolj intenzivnega glasbenega ter umetnostnega delovanja.

Sportni pregled

Še o nedeljskem tableteniškem dvoboju

Poročila o nedeljskem tableteniškem dvoboju Hermes-Korotan so zelo različno ocenjevala, napisana pod dojmom neposrednih vtisov vrednost posameznih igralcev obeh moštev. Sedaj, ko smo se duševno in čustveno že odmaknili od njih in počasi spomini na lepe faze posameznih iger bledijo, interviuvajmo še številke. Naj nam še one s svojo zgovorno »suhoparnostjo« povedo, kdo je bil najboljši.

Hermesova zmaga po točkah je zelo tesna. Komaj 5:4. Seti so mnogo ugodnejši. Od 22 jih je Hermes odločil 13 zase, 9 pa jih je izgubil. Korotan seveda narobe: 9 dobil, 13 izgubil.

Tabela uspehov poedincev bi izgledala takole (prva številka pomeni število iger, druga dobljene, tretja izgubljene igre, četrta razmerje dobljenih in izgubljenih setov in peta število točk):

Poženel (H)	3	2	1	5:2	2
R. Strojnik (H)	3	2	1	4:3	2
Bradeško (K)	3	2	1	5:4	2
Bogataj (H)	3	1	2	4:4	1
A. Strojnik (K)	3	1	2	2:4	1
Merala (K)	3	1	2	2:5	1

Poženel bi bil torej po tem računu najboljši, Bradeško komaj tretji, Bogataj 4! Odlično mesto si je zagotovil R. Strojnik.

Pa še na en način lahko presodimo vrednost posameznih igralcev. Zanimivo je, da tudi po tem načinu ostane vrstni red skoraj nespremenjen. Mislimo namreč na povprečje napak, ki jih je vsak izmed zgornje šestorice zagrešil v poedinem setu. To povprečje je naslednje:

Poženel in R. Strojnik 17.57, Bradeško 18.33, A. Strojnik 18.66!, Bogataj 19.47 in Merala 20.14.

Pomembnejša razlika je samo na četrtem in petem mestu. A. Strojnik si je z visoko zmago proti bratu pomagal pred Bogataja, ki je v vseh setih radodarno delil svojim partnerjem »napake«. V končnem učinku je tabela nedvomno sigurnejši vodnik. Povprečje je morda zgovornejše glede solidnosti igralca in glede njegovega smisla za požrtvovalnost in vztrajnost.

*

— *V diviziji C italijanskega nogometnega prvenstva* je v nedeljo Pro Gorizia premagala Monfalcone 3:0 (2:0), Fiumana — Vittorio Veneto 2:1 (1:0), Treviso — Magazzini Gen. 2:1 (2:0), medtem ko je ostala tekma med Grionom in Ampeleo neodločena 1:1 (0:1). S tem je zaključen jesenski del prvenstva. Zanimivo je, da je edino Pro Gorizia ostala neporažena. Vsi vodilni klubi v ostalih skupinah divizije C so utrpeli vsaj en poraz. Naskok, ki ga ima Pro Gorizia v točkah, je odličen. Malokdaj uspe kateri klub, da uide svojim najboljšim zasledovalcem v enajstih tekmah za sedem točk. Pro Gorizia ima namreč 22 točk, Treviso, ki je na drugem mestu, pa 15. Razumljivo, da ima Pro Gorizia pri tem stanju največ izgledov, da si pribori tudi spomladi skupinsko prvenstvo.

— *Lahkoatletska bilanca Venezie Giulie.* Po zaključku letošnje lahkoatletske sezone v Venezii Giulii so na listi najboljših naslednji lahkoatleti: *100 m:* Clavisi (Gorizia) 11 — *200 m:* Ferassuti (Udine) 22 — *400 m:* Ferassuti 47.7 — *800 m:* Fragiacomo (Fiume) 2:01 — *1500 m:* Piasentin (Udine) 4:16.8 — *5000 m:* Burlo (Trieste) 15:30.2 — *10.000 m:* Burlo 32:20.4 — *110 m čez zapreke:* Bernos (Pola) 16.2 — *400 m čez zapreke:* Filiput (Gorizia) 54 — *višina:* Hribar (Pola) 1.85 — *daljina:* Vallon (Trieste) 6.81 — *ob palici:* Sarovich (Trieste) 3.60 — *troskok:* Pellarini (Trieste) 13.60 — *disk:* Oberweger (Trieste) 46.44 — *kopje:* Spazzali (Gorizia) 52.39 — *kopje:* Superina (Fiume) 46.65. V primeri z državnimi rezultati so najboljši rezultati Ferassutija, Filiputa, Hribarja in Oberwegerja.

Beležnica

KOLEDAR

Danes: Sreda, 16. decembra: Adela, Albina.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Pomladne vode.

Kino Sloga: Pilot se vrača.

Kino Union: Dekleta za možitev.

Druga javna produkcija učencev Glasbene akademije in Srednje glasbene šole ob 18. v mali Filharmonični dvorani.

Razstava Mušič-Sedej-Zonič v Jakopičevem paviljonu.

Razstava Franca Pavlovca v Galeriji Obersnel, odprta od 10. do 17.

Razstava Tine Kos in France Mihelič v Oražmovi umetnostni trgovini v Pražakovi ulici.

DEŽURNE LEKARNE

Danes: Mr. Leustek, Resljeva cesta 1, Bahovec, Kongresni trg 12, in Nada Komotar, Vič-Tržaška cesta.

Spremembe v voznem redu

Pretekli torek 15. t. m. so stopile v veljavo nekatere spremembe v nazadnje veljavnem voznem redu, ki je ostal glede potniškega prometa omejen v nezmanjšanem obsegu kakor zadnji čas sploh. Kljub temu pa bi porabili to priložnost, da morebitne interesente seznanimo z novimi podatki o vseh vlakih, ki pridejo za potujoče občinstvo v poštev.

Na progi **proti Postumii in Triestu** bodo odhajali osebni in deloma tudi brzi vlaki po naslednjem razporedu: ob 6.20 (osebni), ob 7.45 (brzi), ob 16.10 (brzi do Triesta), ob 18.20 (osebni) in ob 20.40 (brzi).

Proti Zalogu bodo odslej vozili naslednji vlaki: ob 6.46 (osebni), ob 7.35 (brzi), ob 12.30, 18.05 in 19.05 (vsi trije osebni) in ob 23.05 (brzi).

Za zvezo **proti Dolenjski** bodo na razpolago naslednji potniški vlaki: ob 6.41 (proti Kočevju), ob 7.42 (do Bubnjarcev), ob 14.20 (proti Kočevju) in ob 17.00 (do Novega mesta).

Na Vrhniko odhaja dnevno en vlak za prevoz potnikov, in sicer ob 17.45.

V Ljubljano bodo prihajali vlaki iz smeri Postumia—Trieste: ob 7.00 (osebni), ob 7.10 (brzi), ob 12.10 (brzi iz Triesta), ob 19.00 (osebni) in ob 22.55 (brzi).

Iz Zaloga bodo vozili v Ljubljano naslednji vlaki za civilne potnike: ob 7.26 (osebni), ob 7.35 (brzi), ob 14.45, 18.45, 19.45 (vsi trije osebni) in ob 20.25 (brzi).

Z Dolenjskega so zveze v Ljubljano možne ob tehle časih: ob 7.20 (iz Novega mesta), ob 9.10 (iz Kočevja), ob 15.30 (iz Kočevja) in ob 19.54 (Iz Bubnjarcev).

Z Vrhnike bo prihajal edini potniški vlak dneva ob 7.25.

Spremembe od zadnjega voznega reda v glavnem niso pomembne, zelo premaknjen pa je popoldanski potniški vlak proti Kočevju, ki bo odslej odhajal skoraj dve uri prej in se tudi vračal sredi popoldneva, ne pa šele okrog 19. ure kakor po starem.

Slovensko gledališče v čitalnici

Dr. Jos. Stare in njegov oder — Slovensko gledališče svobodno — Začetek slovenske operete in opere — Borštnik pridobiva nove člane in izvirne drame

Dr. Starè pa je zašel l. 1887 tudi k neki diletantovski predstavi Katoliškega društva rokodelskih pomočnikov. Tam je videl igrati velikega, močnega mladeniča zdravo rdečega obličja, prav izjemno prijetnega baritona, vidne čustvenosti in bistrosti. Junak mu je bil všeč, pa ga je po predstavi ustavil: »Slišite Vi, kdo pa ste in kaj delate?« — »Vrtnar sem« pri svojem očetu v Dolgi ulici — pišem se pa Tone Verovšek«. — »Ali bi ne prišli rajši igrat pri sloven. gledališču v čitalnico? Saj plačamo nekaj goldinarjev, pa vrtnarite tudi lahko še nadalje.«

Pa sta se dogovorila. In kakor je Gustika še nekaj let šivala in igrala, je Anton Verovšk še dokaj časa vrtnaril in igral. Tako je dr. Stare zaigral ulogo usode v življenju teh dveh zaslužnih naših rojakov.

Verovšek je bil po nekaj letih gimnazije prestopil na učiteljišče, da bi po očetovi želji postal učitelj. Toda vrnil se je rajši k vrtnarstvu. Moj gimnazijski neločljivi tovariš Fran Šabec, zdaj že dolgo odličen zdravnik na Vrhniki, me je zavedel neko pozno popoldne na Verovškov vrt (za zidom današnje Dalmatinove ulice). Anton je bil že igralec v čitalnici, pa je takrat zalival grede, midva sva sedela na klopi in se smejala njegovi žuboreči dovtipnosti, ki ji je imenitno sekundiral istotak šaljivec Šabec.

Borštnik je pridobil Frana Lovšina, ki je bil lep fant in zlasti primeren za ljubimske uloge, Marico Nachtigallovo (Slavčevo), drobno kot živo srebro okretno, pevko v zboru, pozneje sentimentalno naivko in ljubimko, pa Zdravka Urbančiča (Podgrajskega), kmalu odličnega komika in operetnega pevca.

Njegovi najboljši pridobitvi sta bili Zofija Turkova (Zvonarjeva) in Irma Polakova, prva kasneje imenitna tragedka in ljubimka, umetnica najširšega repertoarnega obzorja, druga izvrstna pevka, ki se je naglo razvijala v drami in opereti ter postala slavna, izredno prikupna operetna diva prav izjemne sposobnosti. No, še v sezoni 1888 so Zvonarjeva, Slavčeva, Polakova in Gostičeva pele tudi v zboru, saj je zahteval Borštnik, da mora znati igralec in igralka vse, torej sodelovati tudi pri operah in operetah. Pa zbor je bil močnejši, kajpak.

Kakor sem se za upravljanje gledališča kasneje največ naučil od dr. Jos. Stareta, tako sem se oklenil Borštnikovega starega teatrskega načela: igralec naj zna vse. Torej so mi morali igrati v dramah in burkah tudi operni pevci in peti, celo plesati v operetah in operah tudi dramski igralci, ako so imeli sposobne glasove in so bili dovolj muzikalni. Vsem je bilo najraznovrstnejše udejstvovanje najboljša dramatična šola in so bili končno za svojo posebno stroko najširše izvežbani.

Betetto, Križaj, Bukšek, Iličič i. dr. so mnogo in prav dobro igrali tudi v dramah in veseloigrah, Thalerjeva je bila igralka, pozneje operetna in operna pevka, Berta Bergant Bukšekova je delala spočetka kot zborovska in operetna solistka, končno pa kot ugledna mariborska prva igralka, Polonca Juvanova je pela v zboru, nastopala kot solistka v operetah in postala popularna igralka itd.

Tako so tudi pod Borštnikovim vodstvom v sezonah 1888— 1892 v čitalnici v družbi tenorja Fr. Bučarja, sopranistk M. Gerbičeve in L. Daneševe, pevcev Slavka, Štamcarja i. dr. prepevali tudi igralci in igralke. Uprizarjali so že znane in priljubljene ter nove eno ali dvodejanske operete: Brandlovo »Vzbujeni lev«, dr. B. Ipavčevo »Tičnik«, Suppéjevo »Cannebas« in Zajčevo »Mornarji na krov!« — a tudi že **opere:** Blodkov »V vodnjaku«, Roskošnega »Miklavž«, Maillartov »Puščavnikov zvonček« in Wurmbov »Codrillo«. Iz velikih oper (Čajkovskega »Onjegina« in Verdijevega »Trubadurja«) so postavljali na sporede poleg dramskih del posamezne arije in cele prizore.

S Franom Gerbičem, ki je prevzel l. 1887 kapelništvo pri slovenskem gledališču in pevovodstvo pri čitalniškem pevskem zboru, se je začela 25. januarja slovenska opereta z Zajčevo »Mesečnico« in 25. marca 1889 slovenska opera z Blodkovo »V vodnjaku«. Tako torej gojimo v Ljubljani slovensko opreto 55. in opero 53. leto.

Inž. Borštnik, ki je poleg režije in dramatične šole za igralski naraščaj opravljal tudi posle dramaturga, je prevedel razne igre in igrice, pa dramatiziral dr. Iv. Tavčarjevo novelo »Otok in Struga«, spisal po vzorcu »Revčka Andrejčka« ljudsko dramo v treh dejanjih »Stari Ilija« ter dvoje burkastih enodejank: »Ponesrečena glavna skušnja« in »Ni moj ukus«. Trudil se je, da bi pridobil za svoj repertoar tudi druga izvirna slovenska dramatska dela, pisaril prošnje raznim domačim pisateljem ter pregovoril vsaj enega: dr. Josipa Vošnjaka, ki mu je poslal l. 1889 »Pene«, izvirno veseloigro v treh dejanjih, »Svoji k svojim!« veseloigro v enem dejanju ter »Ministrovo pismo«, veseloigro v treh dejanjih.

S prevodi pa so ga podpirali zlasti pesnika Fran Gestrin in Josip Cimperman, Vekoslav Benkovič in Anton Trstenjak. Iz vseh slovanskih literatur, iz francoščine in nemščine je zajemal svoj repertoar ter segel na zaključku svoje čitalniške dobe pogumno celo po Henriku Ibsnu ter uprizoril »Noro«. Vsi ljubljanski filistri so zagodrnjali in ženske so nervozno zajavkale.

Da bi jih pomiril, je hitro uprizoril še troje starih burk s petjem: »Čevljarja barona«, »Lumpacija Vagabunda« in »Čevljarska učenca«, pa menda kar s simbolično osjo svoj prevod veseloigre v treh dejanjih »Nervozne ženske«.

Dne 24. aprila 1872 je opolnoči zaklenil čitalniško gledališče, v katerem je v teku pet in pol let z Gerbičem uprizoril 155 dramskih, opernih in operetnih predstav, izvežbal nekaj dobrih igralcev in pevcev, stopnjeval zanimanje in okus občinstva ter storil z dr. Staretovo vztrajno pomočjo vse, da je lahko z zaupanjem na uspeh začel pripraljati repertoar in odrsko osebje na otvoritev novega, lepega in za tedanje razmere dovolj prostornega deželnega gledališča.

Začeti je sklenil z izvirnim slovenskim dramatskim delom in izbral ter temeljito predelal in popolnil Josip Jurčičevo tragedijo v petih dejanjih »Veronika Deseniška«.

Čitalnično gledališče se je imenitno obneslo s Staretovim novim odrom. Dobro je prorokoval moj oče, da bo še lepo, zmerom lepše s slovenskim gledališčem; doma v Cerkljah pa si je Borštnik prisegel: »Res je bilo že doslej dobro in lepo, toda odslej mora, mora biti krasno, vrhunsko! Mora, čeprav se raztrgam!«

Fran G.

Nepremičninski trg živahnejši

Konec novembra in v začetku decembra je menjalo lastnika več večjih neprimičnin na področju mesta

Ljubljana, 16. decembra.

Miklavževsko razpoloženje konec novembra in v začetku tega meseca je vplivalo, kakor kaže zemljiška knjiga, tudi na nepremičninski trg. Število prodaj oziroma nakupov se je v tem času v primeru s številom prodaj in nakupov v prejšnjih mesecih precej pomnožilo. Normalno se je razvijal posojilni trg, ki v tem razdobju z izjemo manjšega števila posojil, ni dosegel visokih vsot. Med večjimi posojili zabeležimo, da je neko industrijsko podjetje v Preserju dobilo iz privatne roke nad 100.000 lir posojila. V Ljubljani je najvišje posojilo dobil nek stavbenik, ki mu je Pokojninski zavod odobril 335.000 lir. Pri istem posojilodajalcu se je zadolžil pokojninski sklad uglednega stanu za 180.000 lir, nek zdravnik je dvignil 80.000, neka trgovka pa 66.000 lir posojila. Več posojil je doseglo vsoto 50.000 lir, dočim so ostala manjša in znašajo nekaj tisočakov (do največ 15.000).

Pomembnejše lastninske spremembe so bile v tem razdobju izvedene na podlagi dednih, menjalnih, darilnih in kupoprodajnih naslovov. Zapuščinsko sodišče je med drugim končalo tudi zapuščinsko razpravo po 20. avgustu umrli baronici Gerti Lazarinijevi, soprogi graščaka iz Smlednika. Pokojna graščakinja je zapustila pismen kodicil, v katerem je zapustila svoje premoženje do polovice svojemu možu baronu Henriku Lazariniju, po eno četrtino pa svoji materi Olgi Rudeževi, posestnici v Ribnici na Dolenjskem, in bratu Oskarju Koslerju, graščaku na Ortneku. Na podlagi zapuščinske razprave, med katero so bila urejena še druga pravna razmerja, je zemljeknjižni urad prepisal na graščaka Oskarja Koslerja nepremičnino v kat. obč. Karlovškem predmestju in osmino nepremičnine v kat. obč. Spodnji Šiški. Olga Rudeževa je postala lastnica ostalega dela zapustničinega zemljišča v kat. obč. Spodnji Šiški, baron Lazarini pa lastnik nepremičnine v kat. obč. Trnovskem predmestju.

Posestnica Magdalena **Vallentschag**, vdova odvetnika iz Šubičeve ulice, je podarila svojima hčerama Magdi in Gerhildi vsaki po polovico stavbne parcele z na njej stoječo hišo na Starem trgu št. 14. Nepremičnina spada v dav. obč. Ljubljanamesto.

Menjalno pogodbo so sklenili Ana Štrukljeva, posestnica iz Zapužke ulice in Josip in Ana Jenič, posestnika s Poljanske ceste. Štrukljeva je prepustila Jeničema svojo v Karlovškem predmestju ležečo stavbno parcelo in na njej stoječo kmečko hišo z gospodarskim poslopjem in dvoriščem v površini 365 kv. m. ter vrtno parcelo v izmeri 215 kv. m. Nepremičnina je vredna 95.000 lir. Jeničeva pa sta prepustila Štrukljevi svojo nepremičnino v dav. obč. Trnovskem predmesttju. Nepremičnina obsega stavbno parcelo, hišo in vrt. Vredna je 60.000 lir. Razliko v vrednosti sta Jeničeva doplačala.

Posestnik Bruno **Galle** z Mestnega trga je postal lastnik polovice nepremičnine v kat. obč. Ljubljani-mestu za ceno 400.000 lir. Alojz Rojec z Zaloške ceste je kupil v kat. obč. Spodnji Šiški dve parceli za 300.000 lir. Jana Podkrajškova iz Dalmatinove ulice je kupila dve parceli v kat. obč. Gradišču za 400.000 lir. Dr. Oto Bajc in njegova žena Vladimira s Poljanske ceste sta kupila nepremičnino v kat. obč. Ljubljani-mesto za 75.000 lir. Emil Jakil iz Prisojne ulice je postal lastnik parcele v kat. obč. Udmatu za 50.000 lir. Ing. Otto Strzelba iz Loke pri Kranju je kupil v kat. obč. Kapucinskem predmestju petinko zemljiškega vložka za 60.000 lir. Valentin Bernik, trgovec z Opekarske ceste, je kupil v kat. obč. Zgornji Šiški njivsko parcelo v izmeri 593 kv. m. za 23.000 lir.

Katinka **Ribnikarjeva**, posestnica iz Verdijeve ulice, je prodala Podpornemu skladu za zdravniške vdove (vdovce) in sirote v območju Zdravniške zbornice v Ljubljani in dr. Ernestu Dereaniju, zdravniku na Kongresnem trgu, od svoje polovice zemljišča v kat. obč. Sv. Petra predmestju I. z na tem zemljišču stoječo hišo v Dalmatinovi ulici št. 10 vsakemu po eno osmino, skupno četrtino celotnega zemljišča. Kupnina je znašala 300.000 lir. Podporni sklad je bil že doslej lastnik četrtinke navedenega zemljišča, tako da je sedaj lastnik treh osmink. Zagotovil si je tudi predkupno pravico na osminki, ki jo je kupil dr. Dereani, pod pogojem, da slednji ne bo zahteval nakupa do 1. julija 1944.

Marjeta Štrumbljeva, posestnica na Spodnjem Golem, je prodala Simonu Rutarju, čevljarju iz iste vasi, parcelo s hišo in vrtom v skupni izmeri 220 kv. m. za 1900 lir. Kupna pogodba je bila sklenjena že aprila 1940.

Stanislav **Grčar**, posestnik iz Jarške ulice, in Štefanija Gasparijeva, posestnica iz Beethovnove ulice, sta prodala Olgi Senekovičevi, vdovi državnega uradnika z Domobranske ceste, svojo nepremičnino v kat. obč. Brinju za 190.000 lir.

Posestnik Jernej **Hlebš** iz Hradeckega vasi je prodal Josipu Jeniču s Poljanske ceste vrtno parcelo v dav. obč. Karlovškem predmestju za 3000 lir.

Slavka **Kesslerjeva**, posestnica na Poljanski cesti, je prodala Milki Babšekovi iz Predovičeve ulice stavbišče v kat. obč. Kapucinskem predmestju za 38.000 lir.

Emil **Batista**, železničarski zvaničnik iz Milčinskega ulice, je prodal Stanislavu Grčarju z Jarške ceste in Štefaniji Gasparijevi iz Beethovnove ulice nepremičnino v kat. obč. Spodnji Šiški, to je hišo v Milčinskega ulici št. 76 z vrtom in dvoriščem, za 130.000 lir. Kupca sta lastnika vsak do polovice.

Kornelija **Mezgolitz**, posestnica z Opekarske ceste, je prodala Albini Olupovi, posestnici s Starega trga svoje nepremičnine v kat. obč. Trnovskem predmestju. Nepremičnine obsegajo stavbno parcelo, stanovanjsko hišo št. 26 na Opekarski cesti z gospodarskim poslopjem ter vrtno parcelo v izmeri 566 kv. m. Kupnina je znašala 170.000 lir.

Peter **Dolinar**, posestnik na Dobrovi, je prodal Viljemu Vidonji, kovaškemu mojstru na Dobrovi parcelo v kat. obč. Dobrovi. Parcela leži med staro in novo banovinsko cesto Razore—Dobrova. Kupnina je znašala 1900 lir. Kupna pogodba je bila sklenjena marca 1941.

Janez **Bajda**, posestnik iz Štepanje vasi, je prodal Ivanki Gačnikovi, kuharici iz Puharjeve ulice, gozdno parcelo v dav. obč. Rudniku. Parcela meri 270 kv. m. — Kupnina je znašala 3000 lir.

Marija **Šebenikova**, posestnica na Plešivici, je prodala Francu Popitu, posestniku iz iste vasi njivsko parcelo »Pogorelca« v kat. obč. Brezovici. Parcela meri okoli 2200 kv. m. Kupnina je znašala 1520 lir. Pogodba je bila podpisana marca 1941.

DNEVNE VESTI

— **Manifestacija italijansko-madžarskega tovarištva v Rimu.** V nedeljo dopoldne je bila v Rimu lepa manifestacija italijansko-madžarskega tovarištva. Prireditvi, ki je bila v gledališču, je prisostvoval tudi eksc. Janelli. Glavna točka proslave je bilo predavanje dr. Franca Simonfai, namestnika delegata madžarskega nacionalnega društva za turizem. Skergula je govoril o tisočletnem italijansko madžarskem zavezništvu. Manifestacijo so zaključili kratki italijanski in madžarski filmi iz sedanje vojne. Sodelovala je železničarska godba.

— **Smrt generalnega predstojnika jezuitov.** V nedeljo zvečer je v Rimu umrl Vladimir Ledochowski, generalni predstojnik jezuitskega reda. Malo pred smrtjo ga je obiskal papežev tajnik kardinal Maglione in mu izročil blagoslov sv. očeta. Ledochowski se je rodil 7. oktobra 1866 v Spodnji Avstriji v poljski plemiški rodbini.

— **Žalostna useda elegantne popotnice.** V soboto ponoči se je predstavila dežurnemu komisarju milanske Kvesture mlada elegantna dama. Oblečena je bila v dragocen kožuhovinast plašč. Spremljal jo je vratar nekega hotela noseč njeno prtljago. Prispela je nekaj minut prej na glavni milanski kolodvor iz Benetk. Hotela je najeti sobo v hotelu, pri tem pa je »ugotovila«, da je izgubila svoje osebne listine. Potrebovala je zato policijsko dovoljenje za prenočevanje. Na vprašanje uradnika je takoj povedala svoje osebne podatke: Vincentina Lorenzini, stara 24 let, iz Chiarija. Bila je zelo presenečena, ko ji je uradnik po pregledu nekih papirjev, ki jih je imel na mizi, naznanil, da je aretirana. Morala se je sprijazniti z usodo. Na mizi uradnika je ležala odredba, da je treba aretirati služkinjo Vincenzini Lorenzini, ki je zapustila hišo svojih delodajalcev in odnesla s seboj 35.000 lir v gotovini in zakladnih bonov v vrednosti 80.000 lir. Prilastila si je tudi nekaj dragotin.

— **Smrtni železniški nesreči.** V nedeljo zvečer je pripotovala skupno s svojimi sorodniki na postajo San Dona di Piave učiteljica Ida Perissinotto. Ker se je predolgo obotavljala z izstopom, se je vlak že premikal, ko je hotela odskočiti s stopnice. Pri tem se ji je zapletla obleka v podnožnik in je padla pod kolesa. Dasi je strojevodja na krik očividcev takoj ustavil vlak, je bila na mestu mrtva, ker so jo kolesa strašno razmrcarila. — Druga nesreča s smrtnim izidom se je zgodila na postaji Maestre. Dva vojaka sta v jutrnjih urah našla na tiru blizu postajnega poslopja razmesarjeno truplo. Ugotovili so, da gre za železničarskega premikača Luciana Luppija, ki je bil star komaj 18 let. V temi ni opazil, da se mu bliža vlak.

— **17 letni pastir je padel v prepad.** 17-letni pastir Battista Mosttjni iz Fusine pri Sondriu se je pred dnevi podal s svojimi tovariši na planine. Hoteli so prignati v dolino ovce, ki so jih poleti gnali na planinsko pašo. V višini 2400 m nad morjem se je Battista odstranil od družbe in ga odtlej niso več videli živega. Iskali so ga dva dni. Končno so ga našli na dnu nekega globokega prepada. Bil je mrtev. Verjetno mu je na poledenelih tleh spodrsnilo.

— **Prijetno, zabavno in poučno čtivo prineso v družino knjige Vodnikove družbe.** Zato se takoj naročite nanje, ker bo skromna naklada gotovo kmalu pošla!

— **Pet let konfinacije za izkoriščevalca beguncev.** Genoveška Kvestura je v skladu s smernicami z višjim mest aretirala nekega Domenica Nervija, lastnika večjega števila hiš in nepremičnin, ker je izkoriščajoč sedanje razmere dal v najem beguncem dve vili za izredno visoko najemnino in zahtevajoč plačilo za eno leto naprej. Nervi je bil poslan v konfinacijo za pet let.

— **Tragična smrt pogumnega rešitelja.** Pogumno dejanje je zahtevalo življenje 50 letnega železničarja Angela Bigozzija iz Milana. Pred dnevi je na postaji Gerenzano izstopala iz potniškega vlaka neka ženska z dve otrokoma. Po najbližjem sosednem tiru je v tistem trenutku pripeljal vlak in vsi trije so bili v veliki nevarnosti, da padejo pod njegova kolesa. Bigozzi je požrtvovalno priskočil na pomoč in rešil žensko in otroka. Pri tem pa je postal sam žrtev vlaka, ki ga je na mestu usmrtil. Zapušča ženo in tri otroke.

— **Vodnikove knjige za leto 1942.** morajo letos v sleherno slovensko hišo!

IZ LJUBLJANE

—lj **Zopet izboljšanje vremena?** Letos nam niti južno vreme ne prinese nikdar mnogo dežja. Pričakovali smo, da bo včeraj začelo močneje deževati, a podnevi je le pršilo. Oblaki tudi niso bili posebno gosti. Deževati je začelo šele ponoči, ob 21., vendar je bilo sorazmerno malo dežja. Na deželi, kjer čutijo še posledice suše, ne bod zadovoljni s tako skromno merico dežja. Včeraj je bil menda dosežen rekord toplote v decembru, kajti maksimalna temperatura je znašala 11.3°. Davi je bilo še vedno zelo toplo, vendar ne več tako kakor včeraj zjutraj. Današnja minimalna temperatura je znašala 8°. Najbolj čudno se nam zdi, da je zračni tlak začel ropet tako naglo naraščati. Pričakovati smemo celo izboljšanje vremena, čeprav je zdaj še nezanesljivo, kako se bo vreme sprevrglo prihodnje dni. Morda tudi po tem južnem vremenu ne bo snega, a tudi mraz najbrž ne bo tako hitro močneje pritisnil.

—lj **Violinist Karlo Rupel** bo dirigiral IV. sinfonični koncert letošnje sezone. Ta koncert, pri katerem bo sodelovala kot solistka violinistka Francka Ornik-Rojčeva, bo imel naslednji spored: 1. Corelli: Sarabanda, Giga in Bandinerie, trije staroklasični plesi za godalni orkester; 2. Osterc: Religioso; 3. Bach: Koncert v amolu za violino in godalni orkester. Violin-solo bo igrala ga. Francka Ornik-Rojčeva; 4. Beethoven: Sedma sinfonija v A-duru. Na koncert opozarjamo, vstopnice so že v predprodaji v Knjigarni Glasbene Matice.

—lj **Na večer slovenskih klavirskih skladb za mladino**, ki ga priredi Glasbena Matica ljubljanska v petek, dne 18. t. m. ob 18. uri v mali filharmonični dvorani, bomo spoznali celo vrsto zbirk klavirskih skladb, ki so jih napisali naši avtorji: Škerjanc in Mirca Sancinova, ki bosta sama izvajala svoje skladbe, dalje Pavčič, Šantel in Mirk, katerih dela bo izvajala pianistka Silva Hraševčeva; za tem Šivic, Osterc, Pahor in Tome, katerih dela bo izvajala pianistka Bizjak Marta. K sklepu bodeta zaigrali obe pianistki še Tomčeve Variacije, ki so napisane za štiriročno klavirsko igranje. Tako bogatega glasbenega darila, kakršen je letošnji, ni prinesel še noben božič slovenski mladini. Vse, ki se zanimajo za našo glasbeno literaturo vabimo na ta večer, ki bo nudil priliko spoznati najnovejša tovrstna dela. Podrobni spored se dobi v Knjigarni Glasbene Matice in velja obenem kot vstopnica na večer slovenskih mladinskih skladb za klavir.

—lj **Razstava v Jakopičevem paviljonu.** kjer razstavlja trojica Mušič — Sedej — Zonić je bila dosedaj izredno dobro obiskana. Ker se občinstvo v veliki meri odziva nedeljskim tolmačenjem na razstavi, se bodo vodstva ponavljala vsako nedeljo in praznik, dokler bo razstava odprta. Razstava je posebno pestra po raznolikosti tehnike in vsebine. Razstavljena so olja, gvaši, lesorezi in risbe; kompozicije, tihožitja in pokrajine.

u— **Druga javna produkcija** Glasbene akademije, ki bo danes ob 18. v mali filharmonični dvorani, ima na sporedu skladbe za violino, bariton, klavir, klarinet in sopran. Sporedi se prodajajo v Matični knjigarni in pri večerni blagajni.

u— **Gospodinjski koledar za leto 1943-XXI-XXII** je pravkar izšel in se dobi v knjigarni Tiskovne zadruge, Šelenburgova ulica 3.

Iz pokrajine Trieste

— **Blagoslovitev nove kapele v vojašnici »Postiglioni v Triestu.** V ponedeljek dopoldne je bila v vojašnici finančne straže »Armando Postiglioni« blagoslovljena nova kapela. Pri lepi svečanosti so sodelovali predstavniki najvišjih triestskih vojaških in političnih oblasti. Kapelo je blagoslovil vojaški ordinarij nadškof Bartolomasi

— **Koncert pianista Fischerja in njegovega orkestra.** Nemški generalni konzul von Druffel je predstavil v ponedeljek zvečer izbrani zaključeni družbi odličnega pianista Fischerja in njegov orkestar. Koncert je dosegel velik uspeh in so se koncertanti izkazali za visoko kultivirane glasbenike.

— **Umrli so v Triestu:** 51-letni Angelo Bressan, 68letna Maria Visnovez, 51-letni Giovanni Oblati, 52letni Giuseppe Godina, 61letni Vincenzo Rauber, 74-letna Marija Roiz vd. Cuk in 71letni Francesco Gulin.

— **Tovorni avto jo je povozil.** Na kirurškem oddelku triestske bolnišnice je umrla 19letna Stefania Gigante stanujoča v ulici del Moreri. Pred dnevi jo je na trgu skupno s prijateljico Adriano Pazzi povozil tovorni avto. Dobila je težke notranje poškodbe, ki jim je sedaj podlegla.

— **Admiral Luigi Rizzo, župan Grada.** Dolžnosti župana v Gradu je te dni prevzel admiral Luigi Rizzo. Prebivalstvo ga je sprejelo z največjim navdušenjem.

— **Nesreča železničarja na postaji v Postumii.** Rešilni voz Rdečega križa je prepeljal v ponedeljek v triestsko bolnišnico 48letnega železničarja Umberta Gustina iz Barcole. Ponesrečeni železničar je padel na postaji v Postumii in se pri tem zelo težko poškodoval. Smatrajo, da se bo moral zdraviti najmanj 6 mesecev.

— **Poroke in smrti.** V Triestu so se poročili: nameščenec Anonio Fabian s učiteljico klavirja Vilmo Vessiani in nameščenec Rodolfo Jost z zasebnico Adito Zorzenom. Umrli so 45-letna Lucia Martich, 34letni Antonio Misguz, 4letni Emilio Zorzut in 65letni Giovanni Schiavon.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnikih v kinu Matici in Unionu: ob ½16. in ½18. uri; v Slogi neprekinjeno od 14. ure dalje. Ob nedeljah in praznikih v kinu Union ob 10.30, v kinu Matici in Slogi ob 10., v vseh treh ob ½14., ½16. in ½18. uri

KINO UNION — TELEFON 22-21
Zgodba na sejmu kupljenega dekleta, prvovrstna komedija, odlične pevske točke
Dekleta za možitev
V glavni vlogi: **Zita Szeleczky, Janoš Sardy**

KINO MATICA — TELEFON 22-41
Odličen planinski film privlačne in globoke ljubezenske vsebine. — Smučanje, šport!
Pomladne vode
Igralci: **Gino Cervi, Mariella Lotti**
Krasni naravni posnetki!

KINO SLOGA — TELEFON 27-30
Podvigi junaškega letalca in romantična ljubezen dveh bitij v filmu
Pilot se vrača
V glavni vlogi: **Masimo Girotti** in **Michela Belmonte**

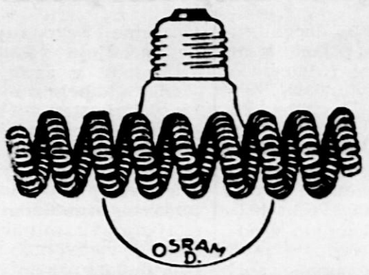

O čudežu Osram žarnice

Del prodigio della Lampada Osram

L'economia di funzionamento di una lampada elettrica dipende dal modo con cui essa utilizza la corrente che consuma.
Le lampade OSRAM-D col filamento a doppia spirale trasformano nel modo più economico la corrente in luce. Perciò si ottiene con le
LAMPADE OSRAM-D molta luce e poco consumo

Ekonomičnost žarnice je odvisna od načina, kako žarnica pretvarja porabljeni tok.
Žarnice OSRAM-D z dvojno vijačnico spreminjajo tok v svetlobo na najbolj ekonomičen način.
Zato dosežemo z

OSRAM-D ŽARNICO
mnogo svetlobe in majhno porabo

G 5

— **Operna in sinfonična sezona v Triestu.** Razpisan je abonma za novo operno sezono, ki se bo v krakem začela v gledališču Verdi. Abonma predvideva izvedbo 11 oper, med njim treh popolnoma novih. Te opere so napisali Riccardo Pick-Mangiagalli, Pizzetti in Renzo Bianchi. Od drugih skladateljev so na sporedu Wagner (Walküre), Puccini (Turandot), Donizetti (Ljubavni napitek), Verdi (Aida) in Massenet (Werther). Skupina umetnikov firenškega občinskega gledališča pa bo gostovala z Verdijevima operama Rigoletto in Falstaff. Orkester Verdijevega gledališča bodo v tej sezoni dirigirali štirje dirigenti: Franco Capuana, Giuseppe Del Campo, Antonio Votto in Gianandrea Gavazzeni. Operni sezoni bo sledila sinfonična, katere spored je tudi že sestavljen, bo pa objavljen kasneje.

— **Smrtna nesreča pri delu.** Pred dnevi je padel na cesti z voza, ki se mu je snelo prednje kolo, delavec Lino De Faveri tako nesrečno, da je udaril z glavo ob tla. Prepeljali so ga onesveščenega v bolnišnico, kjer je kmalu umrl.

— **Težka nesreča pri delu.** Rešilni voz je pripeljel v soboto v bolnišnico rudarja Jakoba Duiza s težkimi poškodbami po obrazu in na glavi. Pri delu mu je padla na glavo velika skala. Stanje ponesrečenca je resno.

— **Gibanje prebivalstva v Cervignanu v novembru.** Cervignanska občina je zabeležila v novembru naslednje spremembe v stanju svojega prebivalstva: poročilo se je pet dvojic, rojstev je bilo 13, med njimi gre v enem primeru za dvojčka, umrlo je pet oseb, iz občine jih je odpotovalo 16, pripotovalo pa 67.

— **Šele tri dni po smrti so jo našli mrtvo.** Prebivalci hiše š. 14 v ulici Mazzini v Triestu že tri dni niso videli 74letne zasebnice Luigie Moggioli. V začetku so bili mnenja, da je starka bolna, kasneje pa jih je začelo skrbeti, ker so opazili, da luč v njeni sobi neprestano gori. Obvestili so Kvesturo, ki je poklicala na pomoč gasilce. Prihiteli so z dolgo lestvo, ki so jo prislonili do okna starkinega stanovanja v prvem nadstropju. Starko so našli v postelji mrtvo. Zadela jo je kap.

— **Ljudsko gibanje.** Dne 10. decembra je bilo v Triestu 14 rojstev, 11 smrtnih primerov in pet porok.

Iz pokrajine Gorizia

— **Poljske miši povzročajo veliko škodo.** Pristojne kmetijske oblasti v Gorizii so letos prejele iz raznih krajev obvestila o veliki škodi, ki so jo povzročile na poljskih pridelkih poljske miši. Že lani so ti glodalci povzročili znatno škodo. Kmetovalci bobo morali podvzeti kolektivne obrambne ukrepe, da se prepreči v bodoče še večja škoda. Poljskim mišim bodo morali nastavti primerne zastrupljene vabe. Prejšnja leta so kmetje najraje uporabljali v ta namen cinkov fosfat. Nedavni poskusi fitopatološke postaje v Triestu pa so pokazali, da je v borbi proti poljski miši učinkovit tudi fluorjev silikat barija, ki ga že uporabljajo v večjem obsegu v borbi proti bramorjem. Miši pogine 18 do 24 ur potem, ko je pojedla zastrupljeno vabo. Važno je tudi, da so te vabe neškodljive za domače živali in divjačino. To je znatna prednost napram vabam zastrupljenim s cinkovim fosfatom, ki so nevarne tudi drugim živalim. Priprava vabe je zelo enostavna: vzamemo 100 delov koruznega izbirka (škarta), 25 delov vode in 5 delov flourjevega silikata barija. Koruzo, ki smo jo zdrobili, najprej namočimo v vodi, nato pa stresemo nanjo, dobro mešajoč, strupeni prah. Raztrosimo jo v suhih dneh 20 do 25 kg na ha. Še boljše pa je, če poščemo izhode rovov poljskih miši in položimo zastrupljena zrna pred nje.

Radio Ljubljana

ČETRTEK, 17. DECEMBRA 1942-XXI

7.30: Lahka glasba. 8.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 12.20: Plošče. 12.30: Poročila v slovenščini. 12.45: Simfonična glasba. 13.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih sil v slovenščini. 13.25: Izmenjalni koncert z Nemčijo — Orkester pesmi vodi dirigent Angelini. 14.: Poročila v italijanščini. 14.15: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec — Lahka glasba. 15.: Poročila v slovenščini. 17.: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 17.10: Pet minut gospoda X. 17.15: Nove plošče Cetra. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Napevi in romance. 20: Napoved časa — Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.45: Koncert orkestra Cora. 21.15: Koncert vodi dirigent Ghislanzoni. V odmoru predavanje v slovenščini. 22.15: Koncert violinistke Francke Rojec-Ornik, pri klavirju Marta Bizjak-Valjalo. 22.45: Poročila v italijanščini.

GOSPODJE, POZOR!
KLOBUČARNA „PAJK“
Vam strokovno osnaži, preoblika in prebarva Vaš klobuk, da zgleda kot nov. Lastna delavnica. Zaloga novih klobukov.
Se priporoča **RUDOLF PAJK, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 38, Miklošičeva cesta 12.** Nasproti hotela Union.

Lovska „jezikovna paša“

Na neki svoji besedni livadi je avtor pred časom »naskočil« tiste lovce, ki divjega petelina »zaskakujemo«. Menil je, da monopol tega glagola pritiče le nekim štirinožcem, kakor je na primer kozel. Jasno je pokazal avtor, ki je tudi lovec, da smo vsi tisti ustrelili — kozla.

Zavedam se, da sem pri tej pesmi le »Repič«, pa grem vendarle v naskok, četudi se morda zaskočim. Če je Prešeren kot nelovec s puščico tako dobro pogodil lisico, bom jaz skušal grešnega kozla vsaj obstreliti, četudi zraven zastreliti. Kot lovec mu monopola ne priznam.

Tista predpona »za« (ali kakor se ji prav reče) v lovskih ušesih pomeni dejanje, ki se skrivoma, natihoma godi ali nenadno, nepričakovano zgodi — ali da je dejanje, ki ga tisti glagol pomeni, napačno, zgrešeno.

Lovci na primer zalezujemo divjad in jo zalezemo — ne nalezemo. To pomeni, da se ji potihoma, kradoma — ne da bi žival zaznala — približamo na strelno razdaljo ali kakor koli. Bežečemu tatu ali tudi bežči divjadi lovec pot včasih zaskoči. Iznenada ji zapre pot. Človek lahko na poti zaide, lovec se v pečeh zapleza, gams se — zaskoči, da ne more naprej. Lovec, če more, bežečega zajca naskoči, ker bi bil sicer za strel predaleč. Naskoči pa tudi medveda, vepra ali drug drugega naskočita kot nevarna si protivnika. Tedaj sovražnika po navadi zaženeta svoj bojni krik, ker se drug drugemu ne prikrivata. Nasprotno!

Vse drugače je, če »... v vrtinčnah Save smrt ga zasači ...«. Tedaj ga smrt zaleze, zasači, zaskoči (zahrbtno naskoči). In to delajo lovci pri »zaskakovanju« petelina, ker ga ne smatrajo za nevarno zverino, temveč za opreznega plašljivca. Tistim, ki ga pa »naskakujejo«, se jim morda zdi kakor Brdavs in ga zato z vsem bojnim truščem in krikom naskakujejo.

Zato sem mnenja, da bi pustili vsakemu po sveje, če se mu tako prav zdi in tudi — kozlu. Eno ko drugo zelišče je užitno in ima svoje prijatelje. »Napek« bi bilo, če bi eno bilo osut ali strupeno za pašno živinico, zlasti za jezik.

Naj mi lovski tovariši ne zamerijo, če se bodo ob moji slabi paši spomnili Prešernovih vremenskih pevcev. Saj je tako slabo vreme in lovopust po vrhu, da lovci nimamo kaj početi. S tem naj pa tudi končam, da se jezikovna paša ne prevrže v — jezično.

Inž. Mirko Šušteršič.

NEPOTREBNO VPRAŠANJE

— Kaj ti je rekla žena, ko si se vrnil tako pozno ponoči domov?

— Kaj pa vprašuješ, kakor da tudi ti nisi oženjen!

Mali oglasi

GOSPODJE, POZOR! Klobučarna »PAJK« Vam strokovno osnaži, preoblika in prebarva Vaš klobuk, da zgleda kot nov. Lastna delavnica. Zaloga novih klobukov. — Se priporoča — Rudolf Pajk, Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 38, Miklošičeva cesta št. 12. — Nasproti hotela Union.

ALI RES SE NE VESTE,
da vam oglas v »Slovenskem Narodu« odvzame vse Vaše skrbi? Če iščete službo ali stanovanje, če želite karkoli kupiti, se obrnite na oglasni oddelek »Slovenskega Naroda«, ki Vam bo s cenenim oglasom izpolnil željo.

Alkohol kot živilo in — strup

Alkohol pogosto onesposobi prebavne organe, da ne morejo vsrkavati vitaminov

Ljubljana, 15. decembra

Ali je treba tudi alkoholne pijače steti med živila? Mnogi zdravniki ne priznavajo alkoholu nobene hranilne vrednosti, odnosno, da so alkoholne pijače kot hranilo zelo neprimerne; v primeri s ceno dajo organizmu mnogo premalo potrebnih snovi. Vendar ima alkohol tudi zagovornike, ki mu pripisujejo pomembno hranilno vrednost. Razen tega posamezni zdravniki priznavajo alkoholnim pijačam zdravilno vrednost. Vsekakor ni popolnega soglasja med strokovnjaki, ali so alkoholne pijače tolj škodljive kakor koristne.

Tudi voda je škodljiva

Spominjam se razprave o alkoholnih pijačah nekega našega zdravnika, ki je dokazal, da se kvaliteta kakršne koli pijače spreminja z množino. To se pravi, tudi »cikorija,«, »kava«, ki sicer spada med najbolj nedolžna živila, je škodljiva, če je popiješ deset litrov na dan. Kako bi po tem takem ne škodovalo 10 litrov piva? Tudi voda je škodljiva, če je užiješ preveč. Alkoholne pijače torej niso škodljive, če jih uživamo zmerno. To velja predvsem o pivu in vinu, med tem ko je žganje navadno škodljivo tudi v malih količinah. Težko je pa določiti pravilno mero; koliko smes popiti, da si še vedno zmeren? Tega ni mogoče določiti za vse pivce enako; vsak organizem ne prenese enake količine alkoholnih pijač brez škode. Kakor vsi ne jemo enako mnogo, tako tudi ne moremo piti enakih količin pijač. Kar nekomu lahko koristi, drugemu lahko škoduje; kar je temu pivcu hranilo, je drugemu strup.

Alkoholne pijače hranilne?

Nekateri zagovorniki popolne vzdržnosti trde, da so alkoholne pijače razen piva, brez vsake hranilne vrednosti. Hranilna vrednost piva je pa vendar tako majhna, da ne odtehta škodljivosti alkohola. Pivci tega ne bodo hoteli verjeti, čeprav trpe zaradi očitnih škodljivih posledic pija. Nešteta so obolenja zaradi čezmernega uživanja alkoholnih pijač. Pogosto se zdi, da ni nobene zveze med obolenjem in pitjem opojnih pijač, a tudi bolezni, ki jih očitno povzroči alkohol, radi pripisujejo drugim vzrokom. Vendar se zdaj ni treba več prepirati, ali nezmerno uživanje alkoholnih pijač škoduje ali ne; dovolj dokazov je da je alkohol v prevelikih količinah škodljiv. Bolj nas zanima vprašanje, ali imajo alkoholne pijače hranilno vrednost ali ne. Mnogi preprosti ljudje prisegajo na to, da jih alkoholne pijače hranijo, odnosno, da jim dobro nadomestujejo živila. Čutijo se mnogo bolj okrepčani če popijejo nekaj kozarcev vina na suhi kruh. Pravijo, da bi jim kruh sam ne mogel dati takšne moči, čeprav bi se ga najedli še tako. Nekateri dobri pivci jedo zelo malo, a vendar so krepki in ne shujšajo. Vendar vsega tega ne morejo uporabiti kot dovolj zanesljiv dokaz, da so alkoholne pijače hranilne. Ozrimo se raje na številke živilskih kemikov! Vprašajmo se, koliko kalorij dajo posamezne hranilne snovi! Znano je, da tolšče kot gorivo najboljše hranilo, saj da gram tolšč 9.3 kalorije. V tem pogledu za tolščami zelo zaostajajo beljakovine in ogljikovi vodani; gram beljakovin da 4.3 kalorije, gram ogljikovih vodanov pa 4.1 kalorije. Alkohol prednjači beljakovinam in ogljikovim vodanom, kajti njegova hranilna vrednost znaša 7.1 kalorije. Spregledimo torej, da je treba alkohol vsekakor prištevati med hranila. Če da telesu toploto, pač lahko vsaj delno nadomesti druge hranilne snovi, ki se porabljajo prav tako kot gorivo. Zato je napačno, če alkohola ne upoštevamo kot hranila, če ga omalovažujemo.

Zdravilnost alkoholnih pijač

Prijatelji alkoholnih pijač, a tudi nekateri zdravniki, pripisujejo alkoholnim pijačam celo zdravilno vrednost. Zdravniki predpisujejo posameznim bolnikom zmerno uživanje vina in v resnici se je že marsikdo prepričal, da je dobro vino zdravilno. Marsikaterega bolnika, ki ne prenese jedi, vino okrepča, da si opomore in da dobi tek. Že zelo star rek je, da je vino v malih količinah zdravilo, v preveliki meri pa strup. Vsekakor je vsaj zanesljivo, da je vino strup, če ga bolnik ceni preveč kot zdravilo ter misli, da bo tem prej ozdravel, čim več bo popil. Mnogi so že umrli zaradi tega »zdravila«. Vendar je vino res marsikoga tudi ozdravilo, če ga je užival pametno. Nedvomno je treba tudi alkoholne pijače prištevati med zdravila. Kakor bi pa moralo bil uživanje vseh zdravil pod nadzorstvom, tako bi si tudi bolniki sami ne smeli predpisovati, koliko vina naj popijejo.

Alkoholne pijače in vitamini

Nekatere alkoholne pijače imajo posebno hranilno vrednost tudi, ker vsebujejo vitamine. Seveda pa vse alkoholne pijače ne vsebujejo vitaminov. Zaman bi iskali vitaminov v žganju... Največ vitaminov med alkoholnimi pijačami vsebuje belo vino. V poštev še prihaja belo pivo. S tem pa ne nameravamo priporočati, naj ljudje popijejo čim več vina in piva zaradi vitaminov. S samimi pijačami telo ne bi sprejelo dovolj vtaminov in zaradi neizmernega pitja bi organizem izgubil sposobnost prisvajanja vitaminov. Med alkoholnimi pijačami je nedvomno najbolj priporočljivo dobro, neponarejeno vino, ker ne vsebuje preveč alkohola, a vendar dovolj, da daje telesu toploto; razen tega ima vino zdravilno ter hranilno vrednost, ker vsebuje precej vitaminov. Belo vino vsebuje največ vitamina B_2. Posamezna dobra bela vina vsebujejo še malo vitaminov A in B_1. Belo pivo pa vsebuje samo vitamine B_2 in nekoliko manj B_1.

Alkohol kot strup

Če pa priznamo alkoholu, kar mu gre, njegovo hranilno vrednost in zdravilnost, seveda s tem ni rečeno, da ni škodljiv. Alkohol škoduje zdravju predvsem, ker odvzame organizmu odpornost proti raznim boleznim. Škodljiv pa postane, ne le, ko zastrupi organizem, temveč že takrat, ko zasužnji pivca, ki mora uživati alkoholne pijače v čedalje večji meri. Daljše nezmerno uživanje alkoholnih pijač se zelo maščuje z obolenji notranjih organov. Posebno nevarna so bolenja na jetrih in prebavilih. Tako se alkohol kot zdravilo sprevrže v strup, ki počasi — včasih pa tudi zelo hitro — izpodkupuje odpornost telesa. Alkoholik mnogo teže prenese bolezen in tudi laže oboli. Odkar je napredovala veda o vitaminih, ki je odkrila številne zamotane procese v človekovem organizmu ter poglobila znanje o delovanju ter zdravljenju žlez z notranjim izločevanjem, so tudi polje proučili vpliv alkohola na telo. Ta dognanja so presenetljiva in nam kažejo, da je alkohol nevaren škodljivec. Alkohol namreč onesposobi organizem, da ne more več sprejemati nekaterih vitaminov. Četudi hrana vsebuje dovolj vitaminov, alkoholik oboli za nevarno avitaminozo. Tako je znano, prebavila alkoholikov ne morejo vsrkavati dovolj vitaminov kompleksa B_2 in in zato se razvija huda avitaminoza — pelagra. Avitaminoza pa lahko povzroči tudi bolezen jeter, cirozo, ker bolna jetra ne vsebujejo dovolj fermenta karotinaze ki je neobhodno potreben pri presnavljanju provitamina A v vitamin. Zadnjič smo tudi opozrili na zavisnost med razširjenjem angleške bolezni in žganjekuhe v Evropi. Mnoga obolenja, ki sicer niso očitne avitaminoze, a jih je vendar treba prištevati med nje, je treba pripisovati nesposobnosti organizma, da bi si prisvajal potrebne vitamine.

Ne popolna vzdržnost, temveč zmernost

Zmernost je treba razlikovati od popolne vzdržnost, kajti popolna abstinenca je lahko v posameznih primerih — prav tako nezmernost, če je pretiranje. Če zdravnik dožene, da bi vam zmerno pitje alkoholnih pijač koristilo, bi bila nadaljna abstinenca — nezmernost. Seveda pa ne smete zaiti v nasprotno skrajnost, ko se odpovemo vzdržnosti. Ostati zmeren, je pa še teže kakor ostati popoln abstinent. Zato je skoraj bolj priporočljivo, da ostane človek abstinent do smrti, kakor da bi se navdušil za zmernost samo zaradi — nezmernosti. Sleherni bi moral poznati vse nevarnosti nezmernega uživanja alkoholnih pijač — tudi zaradi tega, da bi znal primerno ceniti alkohol kot hranilo in zdravilo. Za alkoholika ne bo nikdar zdravilo. Mladini, ki jo je treba vzgajati v zmernosti, če že ne v vzdržnosti, je treba dopovedati predvsem, da določa količina ali so alkoholne pijače koristne in škodljive.

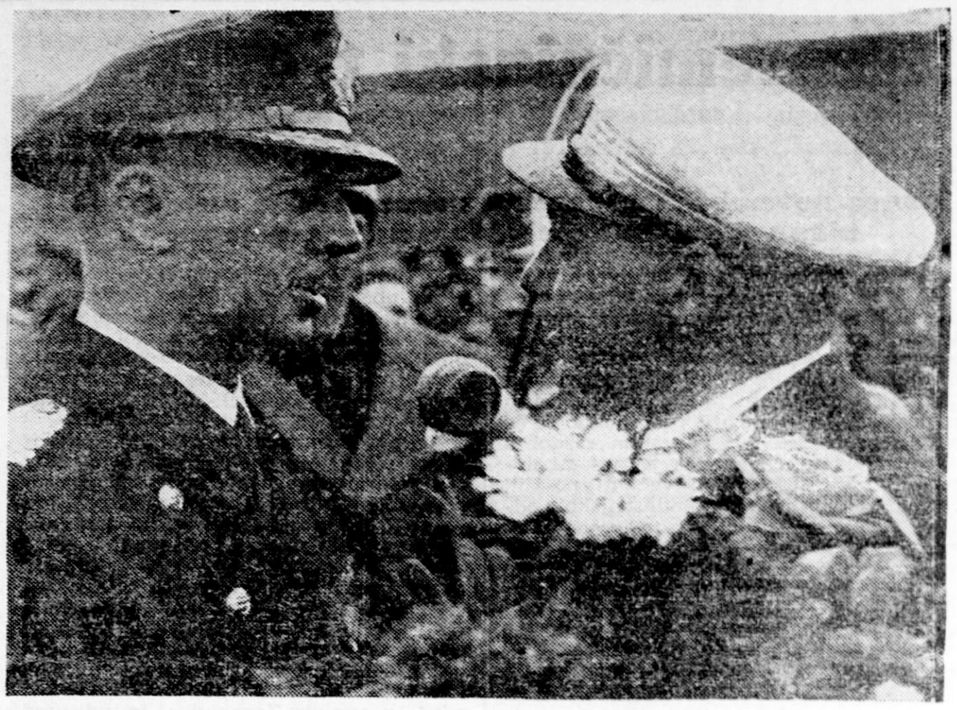

Kapitan podmornice »Barbarigo« Enzo Grossi (z belo čepico), ki je potopil več sovražnih edinic, se je nedavno vrnil v atlantsko oporišče

Napad letalskih padalcev na nasprotnikovo letališče

Napadalna tektika, ki jo sedaj splošno uporabljajo — Najuspešnejši je kombinirani sistem s padalci in četami, ki jih izkrcajo letala

Napadi s pomočjo letalskih padalcev in iz letal izkrcanimi četami so novi načini borbe. Oba načina sta nastala skoro istočasno in sta bila uporabljena že v prvi svetovni vojni. Seveda ne v sedanji obliki. Takrat so se jih posluževali z namenom spraviti na sovražno ozemlje obveščevalce, včasih tudi saboterje. Na možnosti, ki jih nudijo padalci in iz letal izkrcane čete na sovražnem ozemlju, se je mislilo dolga leta med prvo in sedanjo svetovno vojno. Javni preizkusi v Italiji in Rusiji v okviru raznih vojaških vežb so vzbudili povsod izredno zanimanje. Padalci so imeli delno časovno prednost, šele kasneje se je začelo računati tudi na izkrcanja.

Kakšna je splošno uporabljena taktika za obe obliki napadov z neba? Prvi so se poslužili izkrcanja čet iz letal Italijani v Abesiniji. Z njimi so v sovražnem zaledju ustvarili prodirajoče in obrambne oddelke. V taki hrabri akciji so padli med prvimi in najbolj znanimi Antonio Locatelli in njegovi tovariši. Italijanom so sledili Nemci na Poljskem in na Norveškem, Rusi na Finskem. V oporo svojim na zemlji operirajočim oddelkom so uporabljali številne padalce v obsegu, ki ga dotlej ni nihče slutil za možnega. Na Nizozemskem in Norveškem so se Nemci poslužili kombiniranega sistema izkrcanja čet: najprej so napadli padalci, kasneje so jim prišla na pomoč tudi čete, ki so jih pripeljala letala. Izreden uspeh je ta kombinirani sistem dosegel na Kreti.

Naloga operirajočega vodstva je, da izpusti nad letališčem ali v njegovi okolici oddelek padalcev, katerega številčnost se bo ravnala po odporu, ki ga pričakuje. Najboljša taktika je, da se padalci spustijo v okolici letališča. Tako lahko izvedejo nekaj predhodnih operacij, ki kasneje zelo olajšajo nadaljnji potek akcije.

Napad padalcev se začenja. Poznavajoč do podrobnosti npadeno ozemlje bodo padalci predvsem pretrgali vse telefonske zveze med letališčem in bližnjimi kraji. Tako bodo posadko na letališču izolirali. Nato bodo razvrstili majhne sabotažne ali stražne oddelke na cestah, ki vodijo do letališča. Smoter in naloge teh oddelkov bosta, preprečiti ali vsaj zavleči prihod eventualne pomoči napadenemu sovražniku.

Končno bodo od vseh strani naenkrat napadli letališče. S koncentrirano akcijo jim bo uspelo zanesti v nasprotnikovo obrambo nered in zmedo. Sledil bo enoten napad vseh padalcev na že v naprej določeno točko.

Po zlomljenem odporu krajevne posadke se bodo padalci utrdili na zavzetih položajih, pripravljeni upreti se možnim nasprotnim napadom. Majhni oddelki bodo medtem naglo pripravili ozemlje za spuščanje letal. Odstranili bodo eventualne od sovražnika postavljene ovire, splanirali luknje in označili z znaki obseg zemljišča, primernega za ateriranje letal.

Takoj zatem bodo na pripravljenem letališču lahko pristala letala, ki bodo pripeljala seboj večje oddelke čet. Obramba letališča se bo tako okrepila in prešlo bo v sigurno posest izkrcanih čet.

Kakšno vrednost ima tako zavzetje?

Včasih se z njim ustvari za hrbtom sovražnikovih čet samo motilna ali odporna cona. Pogosteje pa se z njim stremi za osvojitvijo nove letalske baze.

Lahko je razumljivo, da se tako napadajo predvsem letališča, ki so najbližja vojnim črtam. Z njimi se skušajo letališča odvzeti uporabi sovražnikovih in osvojiti za potrebe lastnih letal. Izbirajo se relativno bližnja letališča, ker podobni otoki odpora niso preračunani na daljšo dobo. Računati se mora z naglim napredovanjem fronte, ki bo spravila letališča v definitivno posest napadalca.

Včasih se izvršijo izkrcanja padalcev tudi na letališčih, ki so daleč v sovražnem zaledju. Njihov smoter je poškodovati in uničiti sovražna letala in zgradbe na letališču. Ko je smoter dosežen, se padalci po možnosti vrnejo na svoje baze.

Za uspeh te vrste napadov je prvenstvene važnosti presenečenje sovražnika. Da je mogoče presenečenje izkoristiti v polnem obsegu, se morajo letala, ki peljejo padalce, dvigniti daleč od napadenega letališča zelo visoko in omejiti delovanje svojih motorjev na minimum. Iz višine se potem počasi in tiho spuščajo proti svojemu cilju. Če so ugodni pogoji vidnosti, so lahko padalci za sovražnika največje presenečenje. Presenečenje se bo končalo v tistem trenutku, ko bodo letala, ki so izkrcala padalce iz nizke višine, vključila znova svoje motorje in se začela oddaljevati v smeri povratka. Vsekakor bodo branilci letališča, dasi se bodo zavedli napada, v zamudi z orientacijo, za kaj prav za prav gre. Če je napad izveden ponoči ali v času, ko je vidnost slaba, na primer nekaj trenutkov pred začetkom jutrnje zarje, branilci ne bod vedeli, kje so se spustili padalci in koliko jih je.

Takšna je običajna uporabljana taktika za napade in osvajanja sovražnih letališč. Izkrcanja iz letal pa ne služijo samo temu namenu.

Tragična smrt zdravnika

Okrajni zdravnik v Arezzu Romolo Romano se je v soboto popoldne peljal z avtomobilom v Quarato, kjer je hotel obiskati svoje sorodnike. Po prihodu je spravil svoj avtomobil v garažo, kjer je našel nekaj steklenic, za katere je menil, da vsebujejo vino. Poklical je k sebi 39letnega kmeta Giuseppea Cappottia, da bi z njim popil kozarec vina. Ker je bil že delj časa slabega zdravja, najbrže ni bil dovzeten za čuden okus pijače, ki sta jo popila s kmetom vsak en kozarec.

Kmetu pa se je pijača le zdela čudna in je na to opozoril zdravnika. Ko je ta natančneje pogledal tekočino v kozarcu, se je spomnil, da je imel v garaži shranjeno tudi steklenico, v kateri je bila pripravljena vodna razstopina z arzenikom proti mrčesu.

Zdravnik je takoj spoznal veliko nevarnost, ki jima preti. Ukazal je kmetu, naj stopi v avto in ga takoj odpeljal v svoj ambulatorij. Tamkaj je naglo pripravil primeren protistrup. Med tem sta oba že občutila hude bolečine v želodcu. Stanje zdravnika se je naglo slabšalo in moral je poklicati na pomoč člane svoje družine. Prepeljali so ju v bolnišnico, kjer je zdravnik Romano umrl, med tem ko bo Cappotti najbrže ostal pri življenju.

Jupiter in Saturn

Tudi v kraljestvu zvezd vlada nasprotje med dozdevnostjo in resničnostjo. Če namreč vidimo zdaj v zgodnjih večernih urah na vzhodu vzhajati mogočno zvezdo v sozvezdju Dvojčkov, bi skoraj radi govorili o boljšem svetu planetov. Sijaj te zvezde Jupitra, je zares kraljevski, liki žareča kaplja leži na temnem žametu nebosklona. Že stari narodi so bili dodelili to zvezdo svojemu najvišjemu božanstvu. Moderno zvezdoslovje, ki je potegnilo že marsikateri zvezdi pajčolan z obličja, nam prikazuje zelo mlačno sliko o te mnebesnem telesu. Jupiter, ki kroži mnogo dalje od naše zemlje okrog solnca, in ki rabi za svojo pot 12 let, je orjaška obla prvega reda med planeti. Od naše zemlje je 1300 krat večji in skozi močan daljnogled se vidi njegova močna sploščenost. Sporedno z njegovim ekvatorjem se vidijo temne lise.

Ker ta slika ni nič trajnega se da sklepati o oblakih v gostem Jupitrovem ozračju. Dolgo je bil zvezdoslovcem zagonetka sestav Jupitrovega ozračja. Šele v zadnjih letih je prinesel spektroskop odgovod tudi na to vprašanje. Odgovor seveda ni in tudi ne more biti točen, pač je pa naznačen. Temni absorcijski pasovi v planetovem spektru, morajo kazati samo na prisotnost metana in amonijaka v atmosferi tega nebesnega telesa. Glavna sestavna dela Jupitrovega ozračja sta torej dva neprijetna plina, metan ali močvirni plin, znan dobro rudarjem in pa pri organičnih razkrojalnih procesih nastajajoči amonijak. Na tem svetu torej ne vlada nobeno prijetno ozračje, temveč nevaren dušilni zrak. Temu se pridružuje še strupen mraz, kajti amonijak kaplja na tla v obliki drobnih kapljic. Na Jupitrovi površini znaša temperatura do 145° pod ničlo. Pri tem se pa odigravajo v Jupitrovi atmosferi mogočne perturbacije. Lani je vzbudila na Jupitru splošno pozornost zvezdoslovcev velika temno rdečkastorujava lisa.

Do podobnih ugotovitev pridemo če opazujemo planet Saturn na desni strani Jupitra v sozvezdju Bika. 1. decembra je bil v opoziciji s solncem, tako da se je dobro videl vso noč. Tudi Saturnova atmosfera je sestavljena iz metana in amonijaka. Na Saturnovi površini pa vlada še hujši mraz kakor na Jupitrovi. Bele lise na njegovem ekvatorju smatrajo zvezdoslovci za amonijakov sneg. Čuden je ta svet, kjer pada amonijak na tla v obliki snežink. Poleg obroča ima Saturn okrog sebe še 10 spremljevalcev, ki neprestano krožijo okrog njega.

Jubilej rumunskega sporta

1. decembra 1912 je ustanovila skupina navdušenih sprotnikov pod takratnim predsedstvom prestolonaslednika Ferdinanda Zvezo sportnih društev Rumunije. Letos so rumunski sportniki proslavili 30-letnico tega za rumunski sprot važnega dogodpa. Vadja rumunskega sporta Giurgiu je sklical 1. decembra svečano sejo, ki so se je udeležili tudi držatni podtajnik ze mornarico viceadmiral Pais, poveljnik delovne službe generalni adjutant Emil Palangeanu in generalni tajnik v prosvetnem ministrstvu prof. Cretu, kakor tudi vodilne osebnosti rumunskega sporta. Giurgiu je v svojem govoru zajel kratek zgodovinski pregled razvoja rumunskega sporta, ki je njegova bodoča naloga ustvariti moralno psihično zdravo podlago za nove življenjske naloge.

NOVOLETNE ŽELJE

— Kaj si želiš za novo leto, dragec? — vpraša žena moža.

— Da bi imela ti v njem manj želja, kakor si jih imela v starem.

STRAH

Vera in Tone počivata po smučanju pred planinsko kočo.

— Jutri prileta moja roditelja, — pravi Vera, da bi prekinila molk.

— Kaj? Tako zanesljivo se še nisem odločil, — odgovori presenečeni Tone.

NERODNO VPRAŠANJE

— Gospodična, koliko ste stari?

— Čujte, tako vprašanje se damam ne zastavlja.

— Mar ste že tako stari?

VLJUDNOST

— Zdaj pa morate tudi vi enkrat priti k nam v goste, gospa. Jaz sem vas že trikrat nadlegovala, vi mene pa še nobenkrat.

NE POMAGA

Mati vzgojiteljici: — Gospodična, če bi Bobi zaspal, ga kar prinesite v meni, da mu zapojem uspavanko.

Vzgojiteljica: — Saj sem mu že zagrozila s tem, pa nič ne pomaga.

J. O. CURWOOD:

Abrahamova polja

20 ROMAN

»To ni dostojna druščina za plemiča Nove Francije,« je govorila Antonijetina mati. »Henri Bulain je bil bedak, ko se je oženil z malopridno Angležinjo, še večji bedak pa je Edmond, da je ne izžene iz tega kraja, ko njeni rojaki ubijajo in koljejo malone pred našimi vrati. To je ženska, ustvarjena za vohunko, vkljub svojemu zalemu obrazu, ki je omehčal Edmondovo srce; in njen fant ni nič manj angleški od nje same. Ne njemu ne nji ne bi smelo biti dovoljeno, da živita tako blizu nas, a Tonteur se je vzlic temu odpravil k njim v vas in še naprej trdi, da so nam prijatelji. Mar bi jim zažgal hišo in poslal Angležinjo in njenega sina tja, kamor spadata, z njima vred pa še Henrija Bulaina, če bi vztraal pri tem, da je bolje biti izneverjenec kakor Francoz!«

»Sram te bodi, da tako misliš, Henrijeta,« jo je pograjal mehkejši glas gospe Tachove. Angležev ne zaničujem nič manj kakor ti ali Tonijeta, a vendar se mi zdi, da ni lepo tolikanj udrihati po teh dveh, čeprav je ženska ponosna na svoj lepi obraz in čeprav je dečko grdavš, ki luča blato v druge ljudi. Edmond ima plemenito srce in je proti njima samo iz usmiljenja tako prijazen,«

»Iz usmiljenja!« se je zmrdnila gospa Tontuerjeva. »Če je tako, je njegovo usmiljenje žalitev zame in za Tonijeto. Prav zaradi naklonjenosti, ki jima jo kaže, sta postala prekleta Angleža tolikanj nesramna, da se ona vpričo mene neprisiljeno smeje, kakor da je prva gospa na svetu, in si po glumaško razpleta lase, da bi jih ljudje občudovali.«

»Jaz sem ji rekla, naj si jih razplete,« je odgovorila gospa Tacheeva. »Se mar zato ješiš, Henrijeta?«

»Jezim se, ker je Angležinja, ker je njen sin Anglež in ker smeta vkljub temu živeti v naši sredi, kakor da bi bila Francoz.« Pravim ti, da nas bodo izdali, kakor hitro pride ugoden trenutek!«

Jeems je stal ves ta čas z roko na trkaču. Zdajci pa je začul Tonijetin glas.

»Meni se zdi, da je Jeemsova mati dobra,« je rekla. »A Jeems je ostudno angleško zverinče.«

»Pride dan, ko bo to zverinče pomagalo rezati naše vratove,« je strupeno dodala mati.

Gospa Tache se je pritajeno zasmejala.

»Nesreča je v tem, da je žena res ljubka,« je šaljivo dejala, »drugače se ti pač ne bi bila tolikanj zamerila Kar se tiče dečka, ga ne smeva prehudo grajati, saj si ni mogel kaj, da ne bi bil tako ravnal. Meni so taki nesrečni potepuški od nekdaj pri srcu.«

»A to ni razlog, da bi moj mož poniževal sebe in sramotil mene s tem, da hodi k njegovi materi na obisk!« je srdito vzkliknila baronova gospa. »Če ga mika nespodobnost te ženske...«

Železno trkalo je bobné udarilo ob les; preden je utegnil prihiteti kdo izmed služinčadi, so se vrata odprla, in v hišo je stopil Jeems. Ženske so kar obnemele, ko se je pokazal na pragu izbe; deček pa menda ni videl ničesar razen Tonijete. Nekaj trenutkov jo je molče in negibno gledal, nato pa rahlo nagnil glavo in se ji priklonil, kakor ga je bila naučila Katarina. Ko je izpregovoril, so bile njegove besede takisto mirne, kakor malo prej besede gospe Tacheve.

»Tonijeta, prišel sem vam povedati, da mi je iz srca žal, kar se je zgodilo pri Lussanovih.« Nato je sklonil glavo še malce globlje in dodal: »Prosim vas, da mi odpustite.«

Niti Henrijeta Tonteur ga ne bi bila mogla po teh besedah več imenovati za zverinče, kajti ves njegov nastop je izražal ponos in neustrašnost, čeprav je bil v obraz bel kakor prt. Ta čas, ko so ga ženske osuplo gledale in ni nobena spravila besedice iz sebe, je mirno odšel in izginil takisto nenadoma, kakor se je bil pokazal. Debela vrata so se zaprla za njim, in ko je Tonijeta pogledala skozi okno, pri katerem je sedela, ga je videla odhajajočega po stopnicah. Mati je nazadnje presenečeno in ogorčeno vzkliknila, a deklica je ni slišala. Njene oči so spremljale Jeemsa.

Deček je prekoračil ravnico pred hišo in krenil čez polje. Ob znožju griča se mu je previdno približal Kolo, a vse dokler nista prišla na vrh, kjer sta navadno počivala, je bilo podoba, da ga ne vidi. Tedaj se je ozrl proti gradu. Bilo mu je, kakor da ga železna roka stiska za srce... Pobožal je psa po glavi in jo ubral čez nekaj minut naprej proti domu. Kolo se je oziral na desno in levo, a danes je pazil sam, kajti Jeems se ni mnogo menil za to, kar je utegnilo biti na okrog. Ponekod je opažal tudi sledove kopit Tonteurjevega konja... in baron ter njegov obisk v Prepovedani dolini sta zavzemala nemajhen del bridkih misli, ki so mu rojile po glavi.

Ko se je približal domači hiši, ni videl Tonteurjevega konja nikjer, in ko je prišel do vrat, je začul nekaj takega, da se mu je srce skrčilo v prsih: mati je ihtela. Planil je v kuhinjo in jo našel z glavo naslonjeno na komolce; ramena so se ji stresala od hlipanja. Ko je začula sinkov glas, je Katarina vzdignila solzno obličje; nato je videla, da mu gre ta pogled do živega, in se po sili nasmehnila. Toda smehljaj ji je le na pol uspel; znova je zajokala in naslonila Jeemsu glavo na ramo, kakor bi bil dorasel mož in bi se zatekala k njegovi moči. Ko se je nekoliko umirila, mu je jela pripovedovati, kaj se je zgodilo.

Iz njenih besed, pomešanih z vzdihi in solzami, je Jeems najprej razbral, da je bila tisto dopoldne kar dobre volje. To, da se je Jeems odpravil prosit Tonijeto odpuščanja, in to, da je bil Hepsiba po tolikem času spet gost ob njenem ognjišču, ji je bilo navdalo dušo z radostjo in ponosom. Razen tega je bil Tonteur prijezdil z gradu na obisk, in Katarina se je zelo razveselila.

Urejuje Josip Zupančič — Za Narodno tiskarno Fran Jeran — Za inseratni del lista: Ljubomir Volčič — Vsi v Ljubljani